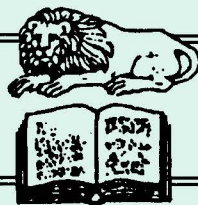

Jeromos füzetek

11. szám

Húsvét '93

Szent Jeromos Bibliatársulat
« « « Budapest, 1993 » » »

Tartalomjegyzék

Jeruzsálem Jézus korában [makett]	címlap
A Biblia a modern, szekularizált társadalomban (Franz König)	1
Jézus Krisztus feltámadása az apostoli hagyomány tükrében (Rózsa Huba)	10
A házi bibliakörök módszere (Anneliese Hecht)	17
<i>Melléklet: Élő Ige (Szt. Jeromos Bibliaiskola, 1. óra: 1-8.o.)</i>	[19]
Csendes percek	19
Olvasóink kérdezik	21
Jézus egy pogány szentélyben gyógyít (Gyürki László)	23
A keresztség megáldása Húsvét vigíliáján (Verbényi István)	27
Jézus halálának időpontja (Mustos Aladárné)	29
Kis Jeromos [gyerkeknek]	31
Társulatunk [hírek, információk]	34
Könyvajánlat	36

J e r o m o s f ü z e t e k
Biblikus-lelkipásztori, gyakorlati folyóirat
lelkipásztorok, hitoktatók, bibliaapostolok számára
ISSN 0866-2207

Szerkeszti, kiadja és terjeszti:

Szent Jeromos Bibliatársulat

B i b l i a k ö z p o n t

1066 Budapest, Teréz krt. 28. I/6

Nyitva: hétfő-csütörtök 9-17 * ☎ 132-22-60

A szerkesztőbizottság tagjai:

Pantó Eszter, Rajkai István, Székely István,

Tarjányi Béla, Vágvölgyi Éva

Felelős szerkesztő: Tarjányi Béla

Grafikák: Vágvölgyi Éva

Nyomda: Méhecske Kft

**Die Bibel im Kontext der modernen,
säkularisierten Gesellschaft**

Franz König bíboros

**A SZENTÍRÁS A MODERN,
SZEKULARIZÁLT TÁRSADALOMBAN**

Dr. Franz König bíboros, Bécs nyugalmazott érseke, a Katolikus Bibliaszövetség egykori (első) elnöke, az 1992. szept. 13-án rendezett jótékonyági hangversenyünk fővédnöke cikket írt a Jeromos füzetek számára.

Az alábbiakban közöljük König bíboros úr cikkének eredeti szövegét és magyar fordítását (ford. Rajkai István).

1962 és 1965 között, a II. Vatikáni Zsinat mind a négy ülészakán a Szent Péter-bazilika közepére egy kis asztalra kihelyezték a Szentírást, egészen közel Péter sírjához. Ez azon kódexek egyike volt, amelyeket Vatikáni és Sínai kódex néven ismerünk és a Kr.u. 4. századból származnak. A bazilika főhajójában elhelyezett padosorokból a világ minden tájáról összesereglett kereken két és fél ezer zsinati atya naponta láthatta a kéziratot. Ez nemcsak a keresztény egyház kezdetére emlékeztette őket, hanem az Írást és a Hagymányt egyesítő hit egységére is: a Szent Péter bazilikában képviselt sokféle nép, nyelv és kultúra összefonódására.

Függetlenül e jelképes értelemről - a Szentírás a Könyvek Könyve, és mindenkor az is marad. Vessünk egy pillantást a világ irodalmára: a keresztények szent irata olyan irodalmi, vallásos mű, mely évszázadok óta a legnagyobb példányszámban terjedt el, és melyet szinte minden nyelvre lefordítottak. Nincs még egy könyv, amelyet ilyen gyakran

DIE BIBEL IM KONTEXT DER MODERNEN, SÄKULARISIERTEN GESELLSCHAFT

Während der vier Sitzungsperioden des II. Vatikanischen Konzils, in der Zeit von 1962-1965, lag in der Mitte der Konzilsaula von St. Peter ein Exemplar der Heiligen Schrift auf einem kleinen Tisch, unweit des Petrusgrabes der Basilika. Es war eine der ältesten Handschriften der Bibel, die als Codex Vaticanus und Codex Sinaiticus aus dem 4. nachchristlichen Jahrhundert stammen. Für die im Längsschiff von St. Peter aufsteigenden Sitzreihen, für die rund zweieinhalb Tausend Konzilsväter aus der ganzen Welt war diese Bibelhandschrift von allen Seiten sichtbar; es war nicht nur ein Hinweis auf den Anfang der christlichen Glaubensgemeinschaft. Es war zugleich ein Zeichen der Einheit des Glaubens durch die Verbindung von Schrift und Überlieferung, angesichts der Vielfalt der Rassen, Sprachen und Kulturen in St. Peter.

Unabhängig von der symbolischen Bedeutung der Bibel in der Mitte der Konzilsväter ist und bleibt die Bibel das „Buch der Bücher“. Mit dem Blick auf die Weltliteratur ist die Heilige Schrift ein literarisches religiöses Werk, das durch all die Jahrhunderte bis auf unsere Zeit die größte Verbreitung gefunden hat, in fast alle Sprachen der Welt übersetzt worden ist. Es gibt kein anderes Buch, das so oft gedruckt, so weit verbreitet wurde und einen solchen Bekanntheitsgrad aufweist. Abgesehen vom Inhalt ist es eine geschichtliche Tatsache, die von allen anerkannt wird, auch für eine säkularisierte Gesellschaft. Das ist auch dann der Fall, wenn ich hier die heiligen Bücher der Weltreligionen der Bibel gegenüberstelle.

Der Inhalt der Bibel übt eine Anziehungskraft, die nicht nur durch ihre poetischen Passagen, ihre literarische Sprachgewalt und religiöse Tiefe in vielen Teilen seine Erklärung findet. So heißt es zum Beispiel vom Buche Hiob im Alten Testament, daß es zu den großen Werken der Weltliteratur zählt; das gilt aber auch von anderen Teilen der Bibel ebenso, wie zum Beispiel von den alttestamentlichen Propheten, von der Bergpredigt des Neuen Testaments, von den Paulusbriefen, u.s.w.

nyomtatnának ki, vagy amelyet ilyen széles körben terjesztenének és ismernének. Ez a tartalomtól eltekintve is tagadhatatlan történelmi tény, amit mindenki elismer, még a szekularizált társadalom is. És ez érvényes akkor is, ha a Bibliát más világvallás szent könyveivel hasonlítjuk össze.

A Szentírás tartalma nagy vonzerővel bír. Nemcsak költői sorai, irodalmi nyelvezete, sok részének vallásos mélységei igazolják ezt, mint például Jób könyve az Ószövetségből, amely a világirodalom leg-szebb művei közé tartozik; de ugyanez áll a Biblia más részeire is, mint például az ószövetségi prófétákra, az Újszövetség Hegyi Beszédére, vagy a páli levelekre.

Szekularizált világunkban talán még többen keresnek a „Könyvek Könyvében” választ, útmutatást, mint korábban: amikor emberi létünk értelmét kutatják, emberi egzisztenciánk végső, kimondhatatlan titka után fürkésznek: honnan jöttünk és hová megyünk. A Szentírást lapozzák föl kérdezők és keresők akkor is, ha nem a zsidó vagy a keresztény vallás követői. Különböző okoktól indítva ma többen - köztük agnosztikusok és ateisták is - nyúlnak a keresztények szent irataihoz, mint valaha.

Franz König bíboros

A Biblia a hit alapja nem csak a katolikus egyházban, hanem a különvált keresztény egyházakban is, melyek a 16. század reformációjából nőttek ki. A teológiai tanulmányok az Írás szavait veszik alapul, a népi vallásosság belőle táplálkozik, de belőle merítenek ihletet a nagy művészeti alkotások is az orosz szentpétervári múzeumoktól kezdve a spanyolországi Prádóig. Ezek a hívők és nemhívők által egyaránt művészeti kincseknek tartott

In unserer säkularisierten Welt greifen vielleicht noch mehr Menschen als früher nach dem „Buch der Bücher”, um eine Antwort, eine Wegweisung zu finden, bei ihrem Suchen nach dem Sinn des menschlichen Daseins, bei ihrem Suchen nach einer Antwort auf das letzte, unsagbare Geheimnis unserer Existenz, aus dem wir kommen und wohin wir gehen; das ist auch der Fall, wenn die Fragenden oder Suchenden nicht der jüdischen oder christlichen Religion angehören. Daher greifen heute mehr als früher auch Agnostiker wie Atheisten aus verschiedenen Gründen immer wieder nach der Heiligen Schrift der Christen.

Nicht nur für die katholische Kirche sondern auch für die getrennten christlichen Kirchen, die aus der Reformation des 16. Jahrhunderts hervorgegangen sind, ist die Bibel Grundlage des Glaubens. Von ihr gehen die theologischen Studien aus, aus ihr nährt sich die Volksfrömmigkeit und in ihr haben die großen Kunstwerken ihre Wurzeln, die sich in den Museen von Petersburg in Rußland bis zum Prado in Spanien finden. Diese von Glaubenden und Nichtglaubenden gemeinsam als große Kunstwerke betrachteten Schätze nehmen ihre großen Themen aus der Bibel der Christen.

Szentírás a világban

alkotások fő témáikat a Biblia történeteiből veszik.

Amikor a reformáció a Bibliát a hit egyedüli zsinórmértékének tette meg, ez jótékony hatással volt az egyéni, személyes vallásosságra a napenkénti szentírásolvasással, de növelte a téves magyarázás és újabb szakadások lehetőségét.

A katolikus egyházban a II.Vatikáni Zsinat termékeny hatást gyakorolt a liturgiára, a hitoktatásra, a teológiára általában, és az egyház-községek életére. A zsinat egyik dokumentuma, az „Isteni kinyilatkoztatásról” (Dei Verbum) szóló dogmatikai konstitúció különösen kiemeli a Biblia jelentőségét: „Az egyház - mondja- „mindenkor tisztelte a szentírást, mint magát az Úr testét is, hiszen főleg a szent liturgiában szüntelenül veszi és nyújtja a híveknek az élet kenyerét mind Isten igéjének, mind Krisztus testének asztaláról. Az isteni írásokat a szenthagyománnyal együtt mindig hite legfőbb szabályának tartotta és tartja...” (DV 21). - A katolikus egyház számára az Írás és a szóbeli Szenthagyomány szorosan összetartozik. A Zsinat a sugalmazásról és a Szentírás tévedhetetlenségéről így tanít: „...Hinnünk kell, hogy a Szentírás könyvei biztosan, hűségesen és tévedés nélkül tanítják azt az igazságot, amelyet Isten a mi üdvösségünkre le akart iratni a

Wenn die Reformation die Bibel zur einzigen Richtschnur des Glaubens gemacht hat, so ist dadurch die persönliche Frömmigkeit durch das tägliche Bibellese sehr stark beeinflusst worden. Allerdings war damit auch die Gefahr von Mißdeutungen und neuen Spaltungen gegeben.

Für den Bereich der katholischen Kirche sind durch das II. Vatikanische Konzil mächtige Impulse ausgegangen für Liturgie und Katechese, für Theologie im Allgemeinen und Leben in den Pfarrgemeinden. In einem eigenen vom Konzil verabschiedeten Dokument „Über die göttliche Offenbarung” (Dei Verbum) wurde die Bedeutung der Bibel durch das II. Vatikanum besonders unterstrichen. „Die Kirche”, so heißt es dort, „hat die heiligen Schriften immer verehrt wie den Herrenleib selbst, weil sie, vor allem in der heiligen Liturgie, vom Tisch des Wortes Gottes wie des Leibes Christi ohne Unterlaß das Brot des Lebens nimmt und den Gläubigen reicht. In ihnen, zusammen mit der heiligen Überlieferung sah sie, daß heißt, die Kirche, immer und sieht sie die höchste Richtschnur des Glaubens” (Nr. 21). - Für die katholische Kirche sind Heilige Schrift und mündliche Überlieferung (Tradition) eng miteinander verbunden. Über die Inspiration und Irrtumslosigkeit der Heiligen Schrift sagt das vatikanische Dokument: „Von den Büchern der Schrift ist zu bekennen, daß sie sicher, getreu und ohne Irrtum die Wahrheit lehren, die Gott um unseres Heiles willen in heiligen Schriften aufgezeichnet haben wollte” (Nr. 11). - Wenn damit auch nicht auf alle Fragen, die den Menschen von heute bewegen, eine Ant-

szent iratokban.” (DV 11) - Megeshet, hogy nem találunk minden, a mai embert foglalkoztató kérdésre választ, s így nem várhatunk tisztán tudományos magyarázatokat sem, mégis az előbbi kijelentés arra utal, hogy a Bibliában azt az igazságot keressük, amelyre saját világunk és létünk megértéséhez szükségünk van, és amelyet Isten Jézus Krisztus által a Szentlélekben ki akar nyilatkoztatni a számunkra. (R. Schnackenburg).

A Szentírás magába foglalja az Ó- és Újszövetséget; e két könyvet nem lehet egymástól elválasztani. Az új szövetség ott volt a régiben elrejtve, míg a régi az újban tárul föl teljes valójában - Szent Ágoston szavai szerint.

Hogy a modern szentírástudomány és bibliakritika különböző szempontjai mennyire segítik egymást abban, hogy az Írás jobb megértésére jussunk, azt a II. Vatikáni Zsinat következő kijelentése is mutatja: „Annak helyes megértése végett, hogy a szent szerző mit akart kijelenteni írásával, kellőképp figyelni kell egyrészt azokra a szokásos, törőlmetszett gondolkodás-, szólás- és elbeszélésmódokra, amelyek a szentíró korában virágoztak, másrészt azokra a módokra, amelyek ak-

wort gegeben wird, und daher auch keine rein wissenschaftlichen Erklärungen zu erwarten sind, - so finden wir in solchen Worten doch einen Hinweis darauf, jene Wahrheit in der Bibel zu suchen, die der Mensch für sein Welt- und Daseinsverständnis braucht und die ihm Gott durch Jesus Christus im Heiligen Geist offenbaren will (vgl. R. Schnackenburg).

Die Bibel umfaßt das Alte und das Neue Testament, die nicht voneinander getrennt werden können. Der neue Bund ist im alten vorgegeben und der alte im neuen erschlossen, so nach einem Wort des hl. Augustinus.

Wie sehr aber die verschiedenen Aspekte einer modernen Bibelwissenschaft und Bibelkritik miteinfließen, um zu einem besseren Verständnis des Inhaltes der Schriften zu gelangen, zeigt folgender Satz aus dem II. Vatikanum: „Will man richtig verstehen, was der hl. Verfasser in seiner Schrift aussagen wollte, so muß man schließlich genau auf die verborgenen umweltbedingten Denk-, Spach- und Erzählungsformen achten, die zur Zeit des Verfassers herrschten, sowie auch die Formen, (literarische Formen), die damals im menschlichen Alltagsverkehr üblich waren” (nr. 12). Damit wird der Weg zu einem besseren Verständnis, zu einer vertieften Kenntnis der Bibel für unsere säkularisierte Zeit nicht nur angedeutet. Es kommt darauf an, was der Hagiograph (der hl. Schriftsteller) wirklich

kortájt a társadalmi érintkezésben uralkodtak" (DV 12). Ez szekularizált korunk számára több mint útmutatás a Biblia jobb megértése, mélyebb ismerete felé. Ebben az a fontos, mit akart valójában mondani a hagiográfus (a szent szerző), és mit akart Isten közölni az illető szent író, a bibliai szerző szavai segítségével.

Különféle nehézségek után a két világháború között német nyelvterületen az ún. „Fiatalok Mozgalma” (Jugendbewegung) keretében, a „liturgikus mozgalommal” együttműködve - új érdeklődés ébredt a Biblia iránt. XII. Piusz pápa „A Biblia tanulmányozásának korszerű segédeszközéről” írt terjedelmes köriratában (1943 szept.) rávilágított a tudományos módszerek jelentőségére a Biblia mélyebb megértése szempontjából. Ez az irat ösztönző hatást gyakorolt napjaink virágzó szentírás-tanulmányozására, a Biblia megismertetésére és terjesztésére. Ebben komoly szerepe volt a nemzetközi „Pápai Bibliikus Bizottság-nak”, valamint az általa alapított, kiemelkedő színvonalú „Pápai Bibliikus Intézetnek”.

A Biblia iránt megnövekedett érdeklődést és az ún. katolikus szentírás-mozgalom létrejöttét az ötvenes és hatvanas években az 1933-as alapítású stuttgarti Német Katolikus Bibliatársulat segítette, az osztrák és a svájci testvérintézményekkel együtt. Az egységes (ökumenikus)

zu sagen beabsichtigte und was Gott mit den Worten dieses Schriftstellers, dieses biblischen Verfassers, kundtun wollte.

Nach verschiedenen Schwierigkeiten kam es in der Zeit zwischen den beiden Weltkriegen im deutschen Sprachgebiet in der sogenannten „Jugendbewegung”, in Verbindung mit der „liturgischen Bewegung”, zu einem neu erwachten Interesse für die Bibel. Das große Rundschreiben Pius XII. „Über die zeitgemäße Förderung der biblischen Studien” (September 1943) hat auf die Bedeutung der wissenschaftlichen Methode zum besseren Verständnis der Bibel hingewiesen. Davon sind dann viele Impulse für das Studium, die Verkündigung, die Verbreitung der Bibel gerade in unserer Zeit ausgegangen. Nicht zuletzt haben dazu beigetragen: die internationale römische „Bibelkommission”, sowie die Gründung eines wissenschaftlich hervorragenden „Päpstlichen Bibelinstitutes”.

Das neu erwachte Interesse an der Bibel und die Entstehung einer sogenannten katholischen Bibelbewegung ist in den 50er und 60er Jahren mitgetragen worden vom Katholischen Bibelwerk in Stuttgart (gegründet 1933), in Zusammenarbeit mit dem Österreichischen und Schweizerischen Bibelwerk. Die Bibel in der deutschen Einheitsübersetzung sorgte zusätzlich für eine weite Verbreitung. Die stärkere Zusammenarbeit mit einer interkonfessionellen und internationalen Bibelwissenschaft hat dieses Interesse weiter verstärkt.

Trotz des großen Bemühens, das Verständnis der Bibel, die Zugänge zu einem solchen

német bibliafordítás hozzájárult a Szentírás széleskörű elterjedéséhez. A felekezeti- és nemzetközi „műhelyekkel” való szorosabb együttműködés tovább növelte az érdeklődést.

Nagy volt a fáradozás, hogy a Biblia megértését növeljék, bővítsék a megértéshez vezető utakat, felhasználva a nyelvtudományt, a szövegkritikát, a kommunikáció tudományát a mélylélektanig. Mégsem teljesültek egészen a nagy várakozások, hogy új tavasz köszöntson ránk, és a Szentírással való foglalkozás Isten szavának fokozott tiszteletét hozza el. Egyes kortársak a tudományos bibliamagyarázók szemére vetik, hogy módszereikben túl sok a tudomány és túl kevés a tisztelet a „lélek tápláléka” iránt, amit a Bibliában keresünk.

Ugyanakkor az ún. bázisközösségek megszámlálhatatlanul sok kis bibliaköre Dél-Amerikában, ahol az emberek a Szentírásból keresnek személyes életük, de szociális és politikai cselekvésük számára is eligazítást, a Biblia egyre növekvő jelentősége az afrikai, ázsiai és óceániai katekéták számára, valamint a karizmatikus megújulási mozgalomnak néha talán túlságosan is tarka virágzása - olyan tények, amelyek egyértelműen mutatják a Szentírás helyét és jelentőségét modern, szekularizált világunkban is.

Verständnis zu erweitern, in Verbindung mit Sprachwissenschaft, Textkritik, Kommunikationswissenschaft bis zur Tiefenpsychologie, haben sich die großen Erwartungen eines neuen Frühlings, einer gesteigerten Verehrung des Wortes Gottes durch die Beschäftigung mit der Heiligen Schrift nicht ganz erfüllt. Manche unserer Zeitgenossen haben der wissenschaftlichen Bibelerklärung den Vorwurf gemacht, man bringe damit zuviel Wissenschaft und habe zu wenig Respekt vor dem „Brot für die Seele“, das man in der Bibel zu finden hofft.

Aber ein Hinweis auf die unzähligen kleinen Bibelkreise der sogenannten Basisbewegungen in Südamerika, die aus der Bibel neue Anregungen schöpfen für ihr persönliches, aber auch für ihr soziales und politisches Handeln - der Hinweis auf die wachsende Bedeutung der Heiligen Schrift für Katecheten in Afrika, Asien und Ozeanien, die Charismatische Erneuerung mit ihrer vielleicht manchmal zu großen Buntheit, sind andererseits ein Faktum, das die Stellung, die Bedeutung der Heiligen Schrift auch für unsere moderne, säkularisierte Zeit unterstreicht.

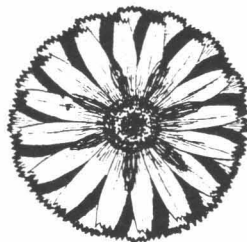
Die Ökumenische Bewegung wird besonders stark durch das gemeinsame Bibelinteresse getragen. Der 1948 in Amsterdam ins Leben gerufene „Weltrat der Kirchen” mit 351 Delegierten aus 147 christlichen Kirchen versuchte bereits damals das Interesse für die verloren gegangene Einheit der christlichen Kirchen wieder stärker in den Vordergrund zu rücken und das Streben nach Zusammenarbeit und Vereinigung zu betonen. In einem Ba-

Az ökumenikus mozgalom különösen is nagy hatást gyakorolt a Biblia iránti közös érdeklődésre. Amikor 1948-ban Amszterdamban megalakították az „Egyházak Világtanácsát”, a 147 keresztény egyház 351 küldötte már akkor megkísérelte újra előtérbe helyezni a keresztény egyházak elveszett egységét, hangsúlyozva az együttműködési és egyesülési törekvést. Az 1961-ben Új-Delhiben módosított alapokmány kimondja:

„Az Egyházak Ökumenikus Tanácsa azoknak az egyházaknak a testvéri szövetsége, amelyek az Úr Jézus Krisztust Istennek és Megváltónak vallják az Írás szerint...” Új-Delhiben, 13 évvel Amszterdam után 175 keresztény egyházból 625 hivatalos küldött vett részt.

A mai fiatal nemzedék által kedvelt Taizé-i mozgalom szellemi gyökerei is a Szentírástra vezethetők vissza. Sikerült olyan új, sokatígéző közösséget létrehozni, mely áttöri az emberi és nemzeti korlátokat.

A sokféle nehézség ellenére, amellyel a Biblia korunkban, szekularizált világunkban találkozunk, továbbra is igazak a Zsidókhoz írt levél sorai: „Isten szava eleven, átható és minden kétélű kardnál élesebb, be-

sisdokument (1961 in New Delhi modifiziert) heißt es: „Der ökumenische Rat der Kirchen ist eine brüderliche Association von Kirchen, die den Herrn Jesus Christus als Gott und Erlöser gemäß der Schrift bekennen...” In New Delhi, also 13 Jahre nach Amsterdam, waren es bereits 625 offizielle Delegierte, die aus 175 christlichen Kirchen daran teilnahmen.

Die von der jungen Generation von heute getragene Bewegung von Taizé hat ihre geistigen Wurzeln in der Heiligen Schrift. Über alle menschlichen und nationalen Grenzen hinweg bilden sie eine neue, vielversprechende Gemeinschaft.

Trotz all der Schwierigkeiten, denen die Bibel auch in unserer Zeit, in unserer säkularisierten Welt, begegnet, gilt immer noch das Wort aus dem Hebräerbrief (4,12-13): „Lebendig ist das Wort Gottes, kraftvoll und schärfer als jedes zweischneidige Schwert; es dringt durch bis zur Scheidung von Seele und Geist... es richtet über die Regungen und Gedanken des Herzens. Vor ihm bleibt kein Geschöpf verborgen, sondern es liegt nackt und bloß vor den Augen dessen, dem wir Rechenschaft schulden.“

Wer unvoreingenommen nach diesem Buch greift, wird auch in unserer Zeit oder vielleicht gerade in unserer Zeit den Unterschied merken, der zwischen den vielen Worten, die aus dem Munde der Menschen kommen und denen, die aus Gottes Munde kommen, be-

hatol a lélek és szellem, az íz és a velő gyökeréig, megítéli a szív gondolatait és érzéseit. Semmilyen teremtett dolog nem marad előtte rejtve; minden föl van fedve és nyitva van az előtt, akinek számadással tartozunk" (4,12-13).

Aki elfogulatlanul veszi kezébe ezt a könyvet, az korunkban is, sőt talán éppen most, a mi időnkben észre fogja venni azt a különbséget, amely az emberek szájából elhangzó sok szó és Isten szava között fennáll. Ma - sokkal inkább, mint korábban - az a döntő, hogy milyen lelkiállattal vesszük kézbe a Szentírást. A Szentírás ugyanis nem ad kész recepteket vagy egyszerű válaszokat végső és nagy kérdéseinkre, amelyek mindegyikünk szívét nyugtalanítják. Az Írás mai olvasásakor minden azon múlik: bele akarok-e lépni fenntartás nélkül egy olyan világba, ahol a Teremtő Isten, és Fia, az emberré lett Ige áll a középpontban, - vagy csak védekezem valami ellen és szeretnék kibúvókat keresni.

Régebben talán rövidebb utat kellett megtenni, hogy megértsük a Biblia üzenetét. Ma jóval hosszabb és rögzöttebb úton kell végigmenünk, de az eredmény is gazdagabb, mint korábban. Az a segítség ma már a múlté, amelyet régen a keresztény környezet adott. Ma sokkal inkább szükséges az egyéni fáradozás és küzdelem.

A Szentírást nem lehet úgy olvasni, mint akármelyik más könyvet, mert az, amit mond, nem csak tudásunkat akarja bővíteni, hanem életünkben is megvalósításra vár.

steht. Es kommt in unserer Zeit allerdings viel mehr als früher darauf an, in welcher inneren Verfassung man die Bibel zur Hand nimmt. Denn die Heilige Schrift gibt keine fertigen Rezepte und einfachen Antworten auf unsere letzten und großen Fragen, die jeden in der Stille seines Herzens bewegen. In unserer Zeit kommt es vor allem darauf an, ob ich mich unvoreingenommen hineinziehen lassen will in eine Welt, in der Gott der Schöpfer und sein Sohn als menschgewordenes Wort der Mittelpunkt sind. Oder ob ich mich gegen irgendetwas wehre und mit Ausreden verteidigen will.

Die Wegstrecke, die ich brauche, um mich der Bibel zu öffnen, war früher kürzer. Heute ist sie ein gutes Stück länger und schwieriger geworden; sie ist aber auch im Ergebnis reicher als früher. Die Hilfe, die mir früher das „Milieu“ geboten hat, fällt heute weg. Heute geht es vielmehr um das persönliche Mühen und Ringen.

Man kann die Bibel nicht so lesen wie jedes andere Buch; denn das, was sie uns sagt, will nicht nur unser Wissen bereichern, sondern auch im Leben verwirklicht werden.

Rózsa Huba

JÉZUS KRISZTUS FELTÁMADÁSA AZ APOSTOLI HAGYOMÁNY TÜKRÉBEN

Az ősegyház hitének alapja Jézus Krisztus feltámadása volt. Így a feltámadás jóhírének átadását és hagyományozását lényeges, sőt legfontosabb feladatának tartotta. A feltámadás apostoli hagyományozása az Újszövetség írásaiban két formában maradt meg: hitvallás-formákban és az evangéliumi elbeszélésekben.

Az egyik hagyományforma tehát az ú.n. hitvallás-forma, melyet a levelekben találunk (alkalmanként az evangéliumokban is, pl. Lk 24,34 vö. Csel). Jellegetessége, hogy a feltámadás eseményét rövid, irodalmilag és teológiaiilag megfogalmazott mondatokba foglalja össze. Eredetüket tekintve, a legősibb apostoli hagyomány jelentkezik bennük. Legjelentősebb tanúja ennek a hagyománynak az 1 Kor 15,3-5.8: „Elsősorban azt hagytam [paradidómi] rátok, amit kaptam [paralambanó]: Krisztus meghalt bűneinkért, amint az Írás mondja. Eltemették és harmadnapon föltámadt. Ez is az Írás szerint. Megjelent Péternek, aztán a tizenkettőnek...” Az idézet a feltámadás és Jézus megjelenéseinek eredeti és egyben hivatalos tanúsága. Formáját tekintve hitvallás, mely nemcsak a páli, hanem az egész apostoli egyház evangéliumi hagyományának és tanításának tekinthető. Erre utalnak a paradidómi (átadni) és a paralambanó (kapni) szavak, melyekkel Pál apostol arra utal, hogy amit most elmond, azt az egyház hagyományából veszi. Az apostol ezekkel a szavakkal tanításának a hivatalos tradíció jellegét igényli. Az egység magva (15,3-5) a jeruzsálemi keresztény közösségre vezethető vissza, és keletkezését a harmincas évekre tehetjük, leírásai ideje Kr.u. 56. Mindez arról tanúskodik, hogy Jézus Krisztus feltámadása és a kijelölt tanúságtevőknek való megjelenése már kezdetől fogva hite és hivatalos hagyománya lett az egyháznak, és rövid idő alatt szilárd irodalmi formát öltött. Hasonló hitvallás található még a Timóteusnak írt első levélben (1 Tim 3,16), a többi formulák

inkább csak egy rövid mondatból állnak, pl. 1 Tessz 4,14: „Jézus, mint ahogy hisszük, meghalt és feltámadt.” (Ld. még: Róm 10,9; Lk 24,34 stb.)

A hitvallás-forma jellegzetessége tehát: rövid, részleteket nem említ, a feltámadás tényét emeli ki, a tanúságtevők között csak a hivatalos tanúkat (apostolok - tizenkettő - Péter) említi, az asszonyokat nem, mert nem számítottak annak a kor felfogásában. A „Jézus meghalt és feltámadt” kifejezés a maga rövidségében magva és alaptémája az apostoli igehirdetésnek (Csel: Péter és Pál beszédei), és tárgyát képezi a teológiai reflexiónak, miként azt Pál apostol írásai vagy a többi levelek tanúsítják.

A másik - feltámadásról szóló - hagyományforma az evangéliumok elbeszéléseiben és az Apostolok cselekedeteiben található. Ezek az elbeszélések Jézus Krisztus feltámadásáról, helyesebben az „üres sírról”, és a feltámadt Jézus megjelenéseiről tudósítanak, továbbá az apostolok küldetéséről.

Az evangéliumi elbeszélésforma eredete szintén az apostoli hagyományra vezethető vissza. Jellegzetessége, hogy hosszabban, részletesebben beszél el az eseményeket. Az egyes apostoli egyházak hagyományában más és más elbeszélések nyertek hangsúlyt, maradtak meg és hagyományozódtak, s az evangélisták az egyes egyházak hagyományainak megfelelően merítettek ezekből, figyelembe véve az igehirdetés igényét, a hallgatóság szükségletét. Ezeket az egységeket ennek megfelelően és saját teológiai céljuk szerint kapcsolták össze, és irodalmilag megfogalmazták. Ezért az egyes evangéliumok elbeszéléseit és elbeszélés-sorozatát nem könnyű harmonizálni, sem az események részleteit, azok lefolyását mozzanatról-mozzanatra rekonstruálni. De nem is az volt az evangélisták célja, hogy mindent részletesen, történeti sorrendben adja-

nak vissza; csak a legfontosabb mozzanatokot mondják el, a hagyomány anyagából válogatnak, csoportosítanak, úgy és azért, hogy az általuk a feltámadás eseményeiben felismert igazságot a hallgatónak a lehető legmegfelelőbben adják elő. Gondoljunk arra, amit az Apostolok cselekedetei mond: „Szenvedése után sok csalhatatlan jellel bizonyította be ezeknek, hogy él: negyven napon át megjelent előttük, és az Isten országáról beszélt nekik” (Csel 1,3). Mennyit különnek az evangéliumok erről a negyven napról?

A leírásokban nemcsak a hivatalos tanúk (mint a hitvallásokban), hanem az asszonyok is megjelennek. A cél velük elsősorban Jézus Krisztus feltámadása örömhírének közlése. Az evangélisták az ősegyház érzését és örömét akarják visszaadni, s annak a mysterium tremendum-nak isteni jellegét, melyet Jézus Krisztus feltámadása jelent.

Az evangéliumokban elmondott események, eltéréseik és tudatos válogatásuk ellenére, a lényeges dolgokban megegyeznek: Jézus meghalt, eltemették, a hét első napján asszonyok mennek a sírhoz, a sír üres, Isten angyali jelenés formájában üzenetet ad a feltámadásról, a feltámadt Jézus megjelenik az apostoloknak. Ezek a mozzanatok jelentik a kiindulási alapot, nélkülük nincs evangéliumi elbeszélés a feltámadásról, s így történetiségüket sem lehet kétségbevonni.

A szinoptikus hagyomány egy közös alap-eseményből indul ki: az asszonyok vasárnap reggel kimennek a sírhoz, de Jézus testét nem találják. Isteni kinyilatkoztatás angyali szó által megerősíti Jézus feltámadását, Galilea megemlékezésével (ez Lk szerint csak annyi, hogy Jézus ott mondta meg előre feltámadását, Mt és Mk szerint pedig a feltámadt Jézus ott fog az apostolokkal találkozni, Mt 28,1-8; Mk 16,1-8; Lk 24,1-12). E közös kezdő elbeszélés után a szinoptikusok saját céljuknak és hagyományuknak megfelelően folytatják és bontják ki az események sorát. Mindegyik evangélista, ide számítva Jánost is, rendelkezik olyan epizóddal, mely a többiekénél nem szerepel, vagy legfeljebb csak utalás formájában.

Máté és Márk Jézus Galileában történt megjelenéseit beszéli el. Máté evangéliuma a következő sorrendben mondja el a feltáma-

dás eseményeit: az asszonyok elmennek a sírhoz, és az angyal közli velük: az apostolok Galileában találkoznak a feltámadt Jézussal, - az asszonyok útközben találkoznak a feltámadt Jézussal és ő is említi Galileát, - az örök megvesztegetése, - Jézus megjelenik az apostoloknak Galileában és elküldi őket az egész világra (Mt 28,1-20). - Márk evangéliuma leírja, hogy az asszonyok a sírhoz mennek, az angyal szerint Jézus Galileában fog az apostoloknak megjelenni (Mk 16,1-8). A következő egység a Mk 16,15-20-szal együtt a hosszabb Márk záradék. A 16,8-nál megtörik az elbeszélés fonala, és a 9-20. versekben egy új egység kezdődik, mely nem beszél az események színhelyéről. A továbbiakban Jézus megjelenik Mária Magdolnának, megjelenik két tanítványnak, megjelenik az asztalnál a tizenegynek, végül Jézus küldi apostolait és a mennybe megy (Mk 16,9-20). - Lukács evangéliuma először elbeszéli az asszonyok sírhoz menetelét, ahol két angyal hirdeti meg Jézus föltámadását, Péter is kimegy a sírhoz, - az emmauszi tanítványok esete, kiegészítve még Jézus megjelenésével Péternek, - Jézus megjelenik az apostoloknak, - ehhez kapcsolódik Jézus búcsúbeszéde, az apostolok küldése és Jézus mennybemenetele (Lk 24,1-53). Ide vehetjük az Apostolok cselekedeteinek leírását Jézus megjelenéseiről általában - 40 nap -, és Jézus mennybemeneteléről (1,1-14). Lukácsnál a megjelenések Jeruzsálemben történnek.

Mi a célja az evangélistáknak? Máté alapállása, hogy Jézus Izrael messiása, de Izrael elvetette, ezért Jézus elkülöníti magát a hitetlen nemzedéktől, Galileába megy, ahol már mint az új Mózes megalapítja az új Izraelt, az Egyházat (Mt 28,16-20). Itt jelenik meg a föltámadt Jézus, és küldi apostolait az egész világra. - Lukács evangéliumában és az Apostolok cselekedeteiben más célt követ. Jézus az egész világ üdvözítője és ura. Galileából halad Jeruzsálem felé, ott meghal és feltámad, ott is jelenik meg: Jeruzsálem az üdvtörténet középpontja. Innen, a kinyilatkoztatás városából küldi az apostolokat a Szentlélek eljövetele után az egész világra. Így Jeruzsálem egyúttal az új történet kezdete, az egyház kiindulása a világba. János evangéliuma egy sajátos eseménysort és hagyományt követ. Kezdődik Mária Magdolna és Péter meg János sírnál való látogatásával, - Jézus megjelenik Mária Magdolná-

nak, - Jézus megjelenik az apostoloknak Tamás távollétében és a Szentlelket adja nekik, - Jézus megjelenik az apostoloknak Tamás jelenlétében + az első záradék, - Jézus megjelenik Tibériás tavánál + második záradék (Jn 20,1-21,25). János folytatja evangéliuma vonalát, Jézus feltámadásában a Fiúnak az Atyával való egységét látja megvalósulni (visszamegy az Atyához), sőt ezen túlmenően szinte a hit Jézus és a hívő között olyan egységet hoz létre, mely az Atya és Fiú egységéhez hasonlít, s ezt a hitet, mely a feltámadt Jézus felismerését létrehozza, a Szentlélek adja meg.

Ezek után megvizsgáljuk, mit mondanak a Szentírás szavai a feltámadás mivoltáról, természetéről.

A feltámadás valóságos esemény, nem fantázia vagy kitalálás szüleménye. Ezt vallotta az ősegyház is, s ennek nagyon kifejező megfogalmazását találjuk az Apostolok cselekedeteiben. Péter Kornéliusz megkeresztelésének alkalmából mondott berszédében a Jézus életében történeteket - feltámadását is! - így vezeti be: „Ti tudjátok, mi történt Galileától kezdve egész Júdeában” (Csel 10,36). A „mi történt” kifejezés a görög szövegben így hangzik: „to genomenon rhéma” (szó szerint: a dolog, ami történt). A rhéma, a dolog a Szeptuagintában a dabar héber szó fordítása, s mindig valóságos eseményt jelent, akár tényében, akár lefolyásában, akár jelentésében. Így tehát a rhéma itt, mint Jézus földi életét, feltámadását is valóságos eseménynek állítja. Ez a társítás felveti itt azt a problémát, hogy Jézus feltámadása történeti esemény-e vagy sem. „Egyszerű igennel vagy nemmel nem válaszolhatunk. Történeti eseménynek olyan jelenséget mondunk, amely egész lefolyásában tapasztalati világunkban marad, s amelyet minden fázisában ellenőrizni lehet. Amint láttuk, Jézusnál a halál, a temetés és az üres sír ilyen tapasztalati adottság, de maga a feltámadás, a

halálból az örök életre való átmenet, s az ő megdicsőült alakja már nem a mi világunk jelensége. De a körülmények alapján ezt a természetfölötti eseményt is tudjuk rögzíteni: ott történt, ahol eltemették, mégpedig halála és megjelenése közötti időben, legalább is a mi világunkból nézve. Azután feltámadásának megvolt a közvetlen történeti hatása is: az apostolok hite, átalakulása és az egyház megalakulása. Mindent egybevetve tehát azt mondhatjuk, hogy Jézus feltámadása sajátos történeti esemény, amit vizsgálhat a történetíró is, de amelynek egész tartalmát csak a hívő fogja fel. Az apostolok ilyen értelemben tanúskodnak róla hitükkel.” (Rózsa H.-Gál F.: Jézus kereszthalála és feltámadása, 405-406. old.)

A feltámadás egész valósága Isten nagy tettének tekintendő. Péter azt mondja: „Az élet szerzőjét megöltétek, Isten azonban feltámasztotta halottaiból” (Csel 3,15); Pál pedig: „Isten az Urat feltámasztotta, s minket is föl fog támasztani hatalmával” (1 Kor 6,14). „Az az isteni erő támasztotta fel, aki gyermeket adott Ábrahámnak, ki hitt abban, aki életre kelti a halottakat és életre hívja a nemlétezőket” (Róm 4,17.24). „Isten nagy tette életre hívta Jézust, és élete már nem evilági lét, nem hal meg sohasem” (Róm 6,9 k.; Csel 2,27: „testét nem adja rothadásnak”). A feltámadt Krisztus már nem tartozik földi világunkhoz, egész valósága természetfeletti. Létmódja a megdicsőült test állapota, teste szellemi test (szóma pneumatikon, Fil 3,21). Az evangéliumok erre plasztikusan mutatnak rá (zárt ajtókon átmegy, ott jelenik meg, ahol akar, látják, de nem ismerik fel). Ugyanakkor valóságosan élőnek tekinti az apostoli hagyomány: „Igy szól az Első és az Utolsó, aki halott volt, de életre kelt [zón]” (Jel 2,8; 2 Kor 13,4).

A feltámadt Krisztus valósága - bár teste nem evilági test (szóma pneumatikon) - az emberi tapasztalás számára lehetséges. A feltámadás eseménye nem titkos történés, hanem Isten kinyilvánított tette volt az emberiség számára. Noha magát a feltámadás eseményét, a sírban fekvő Krisztus testének feltámadását senki sem látta, mégis, a feltámadt Krisztus megjelenései és önmagáról való tanúságtévése a kiválasztott szemtanúknak kinyilvánítja, az ember és a történelem számára felfoghatóvá, megtapasztalhatóvá

teszi az eseményt. Az apostolok arról tanúskodnak, hogy valóban találkoztak Jézussal, megtapasztalták személyes, testi jelenlétét. Mivel azonban a feltámadt Jézus egész valósága természetfeletti, ez a tapasztalás, noha egészen reális, mégis túlmegy a mindennapi tapasztalat szintjén. Az apostoli hagyomány a feltámadást és a feltámadt Krisztus megjelenéseit azonosítja. A Feltámadott megjelenései a feltámadás pecsétjét jelentik.

Az apostoli egyház a feltámadás eseményének és a megjelenéseknek továbbadására olyan terminológiát használt, a görög „lát” [horaó] ige cselekvő és szenvedő formáját, mely alkalmas volt a megjelenések valódi természetének kifejezésére. Jézus megjelenésére az ófthé [ofthénai, oftheis], a horaó = néz, tekint igének a passzív aorisztoszát használja. Jelentése „megjelent, megmutatta magát” [apparuit], és ennek megfelelően, akinek megmutatta magát, az dativusban áll. Így Jézus megjelent, megmutatta magát Péternek, ezzel mintegy kifejezve a feltámadt Krisztus önfeltárási akcióját, tehát: „akarván, hogy a szemtanúk észrevegyék” (1 Kor 15,2-5; Lk 24,34; Csel 9,17; 13,31). Ehhez hasonló kifejezés: „megölték, de harmadnapon föltámasztotta és nyilvánvalóan megmutatta” [edóken auton emfané genesthai] (Csel 10,40). Jézus tehát feltámadt, megjelent, azaz megtapasztalható formában megmutatta magát az apostoloknak, akik azonosították őt. A feltámadt Jézus megjelenéseinek, „önmaga megmutatásának”, a szemtanúk részéről megfelel a látás, a megtapasztalás, a „lát” [horaó] ige cselekvő formájában: „Nem láttam Urunkat Jézust?” [heóraka: perfectum] (1 Kor 9,1) kérdezi Pál apostol. Ilyen látásról írnak az evangéliumok a horaó és a theóreo igével, a szemtanúk tapasztalásának kifejezésére (Mk 16,7; Mt 28,7.10; Jn 20,18.20.25.29; Csel 9,27; Lk 24,37.39). Az apostoli egyház tanúsága szerint tehát a kijelölt szemtanúknak megjelent a feltámadt Krisztus, ők ezt megtapasztalták, s a valóságos élmény eredményeként hittek.

Ennek a hitnek erejében indult a világba a feltámadt Krisztus egyháza, ezt a hitet hirdeti a világnak, s ebben él az idők végéig, bírván a feltámadt Üdvözítő ígétét: „Íme, én veletek vagyok a világ végezetéig”.

Anneliese Hecht

A HÁZI BIBLIAKÖRÖK MÓDSZERE

A házi bibliaolvasó kör rendszeresen (kb 2 hetente - havonta) a résztvevők lakásában jön össze. Szükség van vezetőre (aki felkészül), de az illetőnek nem kell teológiai ismeretekkel rendelkeznie. Szerepét például betöltheti a mindenkori vendég-látó család egyik tagja.

Ismertetésünk O. Schweitzer „Hogyan válik élővé a csoportban a Biblia” c. leírásán alapszik (Bibel aktuell, 26/27, 67.o.).

A/ Az összejövetel lefolyása

1. *Megérkezés, kapcsolatteremtés.* Egymás köszöntése, rövid beszélgetés a mellettünk ülőkkel. Beszámolunk személyes ügyeinkről, baráti légkört teremtünk.

2. *Az összejövetel megnyitása* énekkal vagy imával.

3. *Motiváló bevezetés a nap témájához:*
egy élmény rövid ismertetésével
vagy egy megfelelő szó, mondás ill. kép útján,
vagy valamely tárgy (pl. virág, só, gyertya, stb.)
közös megfigyelésével.

4. *Találkozás a bibliai szöveggel*

a/ a szöveg kikeresése és elolvasása (esetleg többször is)

b/ kérdések a résztvevőkhöz:

- az érzelmek vonatkozásában (Mi tetszik a szövegben?

Mi vált ki ellenkezést?)

- tartalmi tekintetben (Véleménye szerint mi a szöveg fő mondanivalója? Mi a jelentése vagy szerepe az egyes személyeknek, dolgoknak, tárgyaknak?)

- a következtetést (saját elmélkedés eredményét) illetően (Milyennek találja a szöveget a maga telejességében?).

Ezt a fordulót közös megbeszélés ill. gondolatcsere zárja. Így elérjük, hogy mindenki résztvesz a folyamatban, és pedig mind a tapasztalatok, mind a szöveg tekintetében. Kapcsolatba kerül a szöveg és az élet, a kinyilatkoztatás és a mindennapok világa.

Eltérő lehetőségek a 4.a/-b/ fordulóhoz: a szöveg elolvasása, majd csend, utána megbeszélés; elolvasás után rögtön megbeszélés; szövegelemző feldolgozás teológiailag képzett vezetővel (ld. „Zugänge zur Bibel für Gruppen, 2.1”).

5. A vezető összefoglalja a fő eredményeket, és következtetéseket vonunk le mindennapi életünkre vonatkozóan.

6. Záróíma: Az imában Isten színe előtt még egyszer egészen személyesen sajátunkká tesszük új felismeréseinket. Ez a helye a közös és egymásért való hálaadásnak és kéréseknek is.

7. Esetleg további baráti együttlét.

B/ Értékelés

a/ *Előnyök*: A leírt módszer rugalmas, és tetszés szerint fejleszthető vagy szűkíthető. Megfelelő súllyal érvényesülnek a tapasztalat elemei és a szöveg elemzése.

b/ *Hátrányok*: Ez a módszer több előkészületet és nagyobb tapasztalatot igényel, mint a „hétlépés” vagy a „blüdes” módszer (témafelvető ráhangolás a vezető részéről, szövegfeldolgozás előkészítése, a megbeszélés vezetése és a legfontosabb tanulságok összefoglalása).

Fennáll annak a veszélye, hogy a résztvevők minden gondolat felvetését a vezetőnek engedik át és csupán helyeselnek vagy hallgatnak. Ezért a vezető ügyeljen arra, hogy a csoporttagok ne csak a vezető gondolataihoz, hanem közvetlenül egymás megnyilatkozásaihoz is kapcsolódjanak.

Élő Ige

BIBLIAISKOLA

Szent Jeromos Bibliatársulat

ELSŐ ÓRA: KALÁSZSZEDÉS SZOMBATON**A/ Alap gondolat**

A tanítványok a kalászszedéssel megszegik a szombati nyugalom törvényét. A farizeusok természetesen Jézust, a mestert vonják kérdőre a tanítványok cselekedete miatt. Hogy merik az isteni előírást megszegni? Jézus az ószövetségi példára hivatkozik, amikor Dávid és katonái szintén megszegték az előírásokat. A közmondásban ma ezt egyszerűen úgy fogalmazzuk meg: „a szükség törvényt bont”.

De itt nem csupán erről van szó. Erre a vers zárómondata utal: „Az Emberfia ura a szombatnak is.” Márk evangélista három szabályvitát szed itt csokorba. Az első a „Jézus tanítványai és a böjt”, a második a „Kalászszedés szombaton”, és a harmadik a „Gyógyítás szombaton”. Tudatos fokozást láthatunk a történetek között, egyre súlyosabb a vétség: a harmadik történetben maga Jézus az, aki akár halállal is büntethető törvényt ségést követ el.

Vajon miért tér el Jézus a szokásoktól, miért teszi túl magát az előírásokon, a renden, amelyet Isten tekintélye hozott létre? A három elbeszéléssel az evangélista arra akar rávilágítani, hogy Jézus személyében **megkezdődött Isten uralma, melynek elérkezével a régi szabályok, a régi rend nem érvényes többé.** Nem elvont érveléssel tárja ezt elénk, hanem Jézus cselekedein keresztül.

B/ Szöveg: Mk 2,23-28

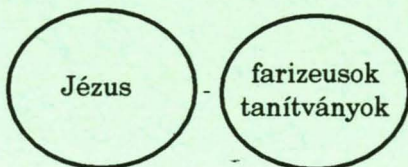
Egy szombaton vetésen vitt keresztül az útja. Tanítványai útközben tépdesték a kalászt. Erre a farizeusok megszólították: „Nézd, olyat tesznek szombaton, amelyet nem szabad.” De ő megfelelt nekik: „Sose olvastátok, mit csinált Dávid, amikor ínséget szenvedett, és társaival együtt éhezett? Abjatár főpap idejében bement az Isten házába és megette a szent kenyereket, amelyeket csak a papoknak volt szabad megenniük, s adott a társainak is.” Aztán hozzáfűzte: „A szombat van az emberért, nem az ember a szombatért. Az Emberfia ura a szombatnak is.”

C/ ÓRAVÁZLATÉnektanulás: Salóm haverímhallás után, 10 perc
énekszöveg a tábla, kréta
táblánA szöveg: Mk 2,23-28

Az óravezető felolvassa a szentírási verset, a résztvevők saját Szentírásukban követik a szöveget.

csoportos meg- 40 perc
beszélés, egy tábla, kréta,
felíró írja a vagy nagy
táblára méretű pa-
pír és rosti-
rónFeladatok:

a. A szereplő személyek kikeresése a szövegből és csoportosítása:

csoportos meg-
beszélés, egy tábla, kréta
felíró írja a
táblára

- b. A szöveg felépítése: a vezető közlése, egyéni jegyzetelés
1. Tett, amely áthágja a szabályt.
 2. A farizeusok kérdőre vonják Jézust.
 3. Jézus magyarázata: egy ószövetségi történettel igazolja a tanítványokat.
 4. Önmagáról nyilatkozat ki: „Az Emberfia ura a szombatnak is.” Ez az utóbbi mondat eredetileg beilleszkedett a szövegbe: „Az ember ura a szombatnak”. Az evangéliumi hagyomány vonatkoztatta Jézusra.
- c. A szöveg műfaja: szabályvita. A szombati nyugalmat megszegő 39 féle emberi tevékenység felsorolása. a vezető közlése, egyéni jegyzetelés
- d. A szöveggörnyezet tanulmányozása: Mk 2,18-22; Mk 3,1-6. A szentíró 3 szabályvitát szed csokorba. Drámai fokozás: az utolsó a legsúlyosabb, a feldühödött farizeusok Jézus vesztét keresik. a vezető közlése, egyéni jegyzetelés
- e. A szombat-törvény A szombat a hét utolsó napja, ősidőktől fogva szent a zsidók számára, minden időben az egyik legfontosabb parancs: Kiv 20,8 a vezető közlése 40 perc
 jegyzetelés
1. Néhány törvény felsorolása, melynek megszegése halálbüntetéssel sújtható:
 - * gyilkosság Kiv 21,12
 - * szüleit nem tiszteli, megüti

Kiv 21,15

- * emberrablás Kiv 21,15
- * jóslás, halottlátás Kiv 22,17
- * bálványimádás Kiv 22,17
- * visszaélés a szent olajjal Kiv 30,33
- * visszaélés a szent illatszerrel Kiv 30,38
- * a szombati nyugalom megszegése Kiv 31,14
- * tisztátalan ember eszik az áldozati húsból Lev 7,21
- * aki vért eszik Lev 7,27
- * aki a házaselet tisztasága ellen vét Lev 20,8
- * az álprófeta MTörv 13,6
- * a megtévedt fiú MTörv 21,18

2. A hetes szám, mint visszatérő motívum:

a vezető közlése

a hetedik nap a nyugalom napja Kiv 20,8

a hetedik hónap első napja a nyugalom napja Lev 23,23

a hetedik év, a szombatév, a nyugalom éve Lev 25,1; MTörv 15,1

A hétszer-hetedik év, a Jubileum éve Lev 25,8

A szombati nyugalomra vonatkozó szentírási helyek: Kiv 20,8; Kiv 31,12; Kiv 35,1; Lev 23,3; MTörv 5,12; Szám 28,9; Iz 58,13; Jer 17,19; 1 Makk 2,32

A szombat megülése: Szám 28,9

Rabbik mondásai a szombatról a vezető közlése

A Berésit Rabbában található példázat és a szombat-tisztelő József története

f. A keresztények számára a vasárnap a hetedik, az ünnepnap. Vélemények ismertetése a vasárnapi misén való részvételtől:

1. „Húszezer katolikus lakik a plébániám területén. Elég sokan eljönnek vasárnap misére, de nem ismerik, nem köszöntik egymást.”

5 perc

2. „A mise nem jelent nekem semmit, mindig ugyanazok az imák, ugyanazok az énekek.”

3. „A családból csak én megyek alkalomadtán a misére. De otthon is tudok imádkozni.”

egyéni, írásban 10 perc papír és toll

4. „A mi papunk olyan érthetetlen dolgokat prédikál. Alig értek valamit abból, amit beszél. Nem szeretek misére menni.”

Gondolkodjunk el azon, hogy mit jelent számomra a szentmise?

csendes, egyéni elmélkedés 15 perc lámpaoltás, gyertya, gyufa
után, kötetlen, spontán egyéni megnyilatkozások

g. Néhány percnyi csend után a résztvevők közös imában osztják meg egymással az előző témával kapcsolatban gondolataikat. Ha valakinek mégsem menne ez a téma, alternatívaként írjuk fel a táblára a Ludwig Trojan verset.

(ld. füzetünk hátlapján)

Befejező ének: Salom haverím

D/ Segédanyag**A S Z O M B A T**

A hét utolsó napja, a szombat ősidóktól fogva szent a zsidók számára. Izrael minden időben az egyik legfontosabb parancsnak tartotta a szombat megszentelésének előírását (Kiv 20,8-11; MTörv 5,12-13). Mivel ilyen fontosnak tartották, az idők folyamán kiegészítő rendelkezésekkel igyekeztek pontosan meghatározni a tartalmát, és biztosítani a betartását. Maga a törvény tilt ezen a napon minden munkavégzést, hogy ez a nap szabad maradjon a pihenés és az ünneplés számára. Jézus idejére a hagyomány már pontosan meghatározta, melyek azok a tevékenységek, amelyek által az ember megszegi a szombat nyugalmát. 39 féle munkát soroltak fel, amelyet tilos volt végezni szombaton, köztük a vetést, szántást, aratást, dagasztást, sütést, állatok leölését, vágást, építést, tűzgyújtást, oldozást (csomó). A zsidók szemében Isten parancsának megtartása nem magánügy, hanem Isten népének közösségi érdeke, ezért a szombat megszegését társadalmellenes bűnnek tekintették, amely aláássa a nép egységét.

A szombat-törvényt teológailag a következőkkel támasztották alá:

1. A szombat a teremtés befejezésének ünnepe. Mivel az első teremtéstörténet (Ter 1,1-2.4) szerint Isten hat nap alatt elvégezte a teremtés művét és a hetedik napon megpihent, az embernek is ilyen ritmusban kell élnie. Aki megtartja a szombatot, Isten nyugalmában részesedik (Kiv 20,11).

2. A szombat emlékezés az Egyiptomból való szabadulásra is (MTörv 5,15). Ezt nem emberi erőfeszítés hozta létre, hanem Isten közbejötté valósította meg. Ezzel alapította, szabadította meg Izraelt és örök időkre egybe fogta. A szombatnak kell Isten ezen nagy ajándékát emlékezetben megtartania, megjelenítenie és ünnepelnie. Meg is kell a szombatot tartania mindenkinek: az egész családnak, a szolgálknak, sőt az állatoknak is, hogy a szombati nyugalom által minden teremtmény megérezzen valamit Isten szabadításából.

RABBIK MONDÁSAI A SZOMBATRÓL

- ☆ R. Hillél: Szombaton betegetek kell látogatni és a szenvedőket megvigasztalni.
- ☆ R. Sammai: Betegetek látogatni és szenvedőket vigasztalni szombaton tilos.
- † Jézus: A szombat van az emberért, és nem az ember a szombatért.
- ☆ R. Ismael: Szombaton szabad életet menteni, mert az önvédelemből való vérontás is előbbre való a szombatnál.
- ☆ R. Nathan: Egy ember életét szombaton is meg kell mentenünk. Akkor ő még sok szombatot megtarthat.
- ☆ R. Simon: A szombat neked adatott, nem pedig te vagy a szombatnak kiszolgáltatva.
- ☆ R. Jose: Vannak szombatok, melyeken az embernek pihennie kell, és vannak szombatok, amelyeken nem kell pihennie.

Zsidó ének: Béke veletek

Sa- lóm, ha- ve- rím, sa- lóm ha- ve- rím

sa- lóm, sa- lóm, le- hit- ra- ót,

le- hit- ra- ót, sa- lóm, sa- lóm!

*Béke [veletek], testvérek, béke, testvérek
Béke, béke, a viszontlátásra!
A viszontlátásra, béke, béke!*

EGY RÖVID PÉLDABESZÉD,

amely a Teremtés könyvéhez írt régi zsidó magyarázatban (Berésit Raba) található, jól szemlélteti, hogy milyen szerepet tulajdonított a zsidóság a szombatnak. **„Egy király előkészítette a szobát a mennyasszonya számára. Kimeszeltette, kifestette, gazdagon berendezte. Mi hiányzott még? A mennyasszony, hogy eljöjjön a szobába. Így volt ez a szombattal is, amely a teremtés hat napja után még hiányzott a világból, hogy tökéletes legyen.”**

A szombat-tisztelő József

Józsefnek, aki nagyon komolyan vette a szombati előírásokat, volt egy jó módú pogány szomszédja. Egyszer ezt a jóslatot kapta: "Minden vagytonodat a szombat-tisztelő József fogja felélni." Nagyon aggódott emiatt. Végül eladta mindenét, vett egy drágagyöngyöt, és elrejtette a sapkájába. De egyszer, amikor átkelt a folyón, egy erős szellőkés elvitte a sapkáját, bele a vízbe. A gyöngyöt elnyelte egy hal. A halat megfogták a halászok, és röviddel szombat beállta előtt elvitték a piacra. Közben kiáltottak: "Ki jön még vásárolni?" Valaki azt mondta nekik: "Menjetek, vigyék el a szombat-tisztelő Józsefnek. Ő vásárolni szokott ilyenkor, hogy azután senki kísértésbe ne esék, ne tegyen tiltott dolgot, ne vásároljon szombaton." El is vitték hozzá, kánálták neki. Megvette, felbontotta - és megtalálta a gyöngyöt. Tizenhárom mérő aranydénárért adta el. Később egyszer megszólította őt egy aggastyán: "Aki kölcsönad a szombatnak, a szombat bizton megfizeti" - mondta neki.

A Szent Jeromos Bibliatársulat budapesti Központjában kísérleti bibliaórákat tartunk minden hónap első és második hétfőjén 5 órakor. Az itt megtartott bibliaórák anyagát folyamatosan közreadjuk a Jeromos füzetek állandó mellékleteként.

Jelen füzetünk az első óra anyagát tartalmazza.

A sorozatot szeretettel ajánljuk füzetünk Olvasóinak figyelmébe, abban a reményben, hogy sok aktív lelkipásztor és hitoktató számára segítséget fog jelenteni.

Budapest, 1993. Húsvét

Szeretettel: Midling Andrea, Pantó Eszter, Vágvölgyi Éva
órávezetők; Tarjányi Béla szakmai vezető

Húsvéti hit

Ó, ha teljes, minden mást legyőző húsvéti hitem lenne! Akkor érezném, hogy egyáltalán nem esem el, ha feladom is a magamért és küldetésem sikeréért való görcsösen szorító belső aggodást, s egyáltalán nem esem kétségbe, ha magamban és erőmben végképp kételkedem is. Akkor hirtelen - csodaszerűen, amelynek naponta újra meg kell történnie - észrevenném, hogy Ó nálam van. Ó, a Feltámadott. Akkor a tudatára ébrednék annak, hogy Ót nem az égben kell keresnem, mert bennem él és bennem éli meg az Atyához való hazatértét. Akkor megtapasztalnám, hogy én nem eléggé élek szívem már átalakult belsejéből (bár megtehetném), hogy én vagyok távol magamtól, nem Ó. Bárcsak megvolna a teljes húsvéti hitem!

És miért ne volna meg? Megvan, hiszen kegyelme bennem van, mert megkereszteltek és felszenteltek. A keresztségben Vele együtt meghaltam és feltámadtam. A szentelésben Szentlelkét fogadtam magamba, hogy Húsvét győzelmét szóban és tettben szétsugározzam az Ó világába. Ezért nekifogok, hogy ezt a hitet éljem. [Karl Rahner]

Talán jó, hogy nem könnyű hinnünk Húsvétban! Tényleg szinte hihetetlen, furcsa és valóban nem természetes, nem magától értetődő. Ha azonban hisszük, - sőt, ha csupán azt tudjuk mondani: „Hiszek Uram, segíts a hitetlenségemen!” - akkor mintha egy áthághatatlan falú börtönben egyszerre kapu nyílnék egy tágas, szabad és csodaszép országba.

Krisztus feltámadása nem egy esemény a sok közül: ezzel az eseménnyel valami egészen új kezdődött. Új teremtés! Olyan jelentőségű, mint a világ teremtése! [Theo Gunkel]

Emmausz

„Mikor asztalhoz ültek, kenyeret vett kezébe, megáldotta, megtörte és odanyújtotta nekik. Erre megnyílt a szemük és fölismerték” (Lk 24,30-31).

Elveszítették hitüket és feladták reményüket, halottként mentek az Élővel, holtakként magával az Élettel. Az Élet ment velük. De szívükben még nem újult meg az élet.

Ha azt akarod, hogy életed legyen, tégy úgy, amint ők tettek, az Úr felismerésére: befogadták, mint vendéget. Úgy látszott, mintha az Úr tovább akarna menni, ők azonban visszatartották, s amikor a faluhoz értek, ahová tartottak, „marasztalták: Maradj velünk, kérték, mert esteledik és már lemezőben van a nap.” Ha fel akarod ismerni az Üdvözítőt, fogadd be a vendéget. [Szent Ágoston]

* Isten szereti az embereket! Ez az a legegyszerűbb és megrendítő hír, amelyért az Egyház az emberekkel szemben felelős. Íme, ez az, amelyet a hívők életükkel és szavukkal fennhangon hirdetnek és kell hirdetniük: Isten szeret téged! Krisztus miattad jött! Krisztus számodra is út, igazság és élet” (Jn 14,6). [II. János Pál: Christifideles laici, 34.]

A Szentírás igazsága

A Szentírás soha nem hazudhat vagy nem tévedhet. Kijelentései feltétlenül és sérthetetlenül igazak. Soha nem tévedhet, csak a magyarázói képesek különféleképpen tévedni, mert sok helyen nem csupán alkalmas a közvetlen, szó szerinti értelemtől eltérő magyarázatra, hanem igényli is azt.

A Szentírás és a természet, mind a kettő az isteni Igéből ered; az előbbi a Szentlélek sugallata, az utóbbi az isteni parancsok teljesítője. Azonban el kell ismerni a következőket: egyrészt a Biblia, hogy alkalmazkodjék a nagy tömegek felfogóképességéhez, sok olyat mond, ami látszólag, ha megállunk a tulajdonképpeni szó szerinti értelemnél, eltér az abszolút igazságtól; másrészt viszont a természet kérlelhetetlen és változatlan és semmit nem törődik azzal, hogy rejtett működési módja hozzáférhető-e az emberi felfogóképesség számára vagy sem. [Galileo Galilei]

OLVASÓINK KÉRDEZIK

 *A kérdésekre ebben a számunkban
Kocsis Imre egri biblikus tanár válaszol*

 Kérdés: Úgy érzem, nem egészen értjük Jézusnak pl. Lk 20,37-38-ban leírt érvelését, holott az a hallgatókat teljesen meggyőzte (ld. Mt 22,33; Mk 12,28; Lk 20,39-40). Miért nem lehet Isten szavait „a meghalt ósók által [azok életében] is imádott Isten”-nek érteni?

Válasz: Ha az ószövetségi idézetet (Kiv 3,6) kizárólag önmagában nézzük, akkor a kérdésben említett módon is értelmezhetjük azt. Figyelembe kell azonban vennünk, hogy Jézus nem olyan szövegmagyarázatot ad itt, mint amilyen manapság a főiskolai előadásokon vagy a bibliaórákon szokásban van. Érvelését csak úgy érthetjük meg, ha szem előtt tartjuk azt a konkrét helyzetet, amelyben az ószövetségi mondatot idézi és értelmezi.

Az epizód elején (20,27-28) azt olvassuk, hogy néhány szadduceus jön Jézushoz és kérdést tesz fel neki. A szadduceusok pártja politikai és vallási csoportosulás volt, amelynek tagjai főleg főpapi családokból kerültek ki. Csak a Tórát (Törvényt) fogadták el isteni eredetű és mértékadó iratnak, míg a többi bibliai könyvet, beleértve a prófétákat is, lebecsülték. Emellett tagadták a halottak föltámadását, valamint az angyalok és más szellemi lények létezését. A feltámadás tagadása összefügg a Tóra kizárólagosításával. Mivel a Törvény kifejezetten nem említi a halottak feltámadását, ezért nem láttak semmi alapot annak az elfogadására.

Az evangéliumi jelenetben szereplő szadduceusok éppen a feltámadás lehetetlenségét kívánják Jézus előtt bizonyítani, mégpedig úgy, hogy a Törvény egyik előírásával érvelnek. Ha nem szadduceusokkal állt volna szemben, akkor Jézus elég könnyen igazolhatta volna a feltámadás tanát, hiszen az a később keletkezett ószövetségi könyvekben egyértelmű megfogalmazást nyert (vö. Iz 26,19; Dán 12,1-3.13). A szadduceusok előtt azonban kizárólag csak a Törvényre utalhatott. Ezért választja ki az égő csipkebokorról szóló jelenet azon mondatát,

Kérdezz - felelek

ahol Isten Ábrahám, Izsák és Jákob Istenének nevezi magát. Majd utal arra az ószövetségi alapelvre, amelyet a szadduceusok is elfogadtak, mely szerint Isten kizárólag az élők Istene és nem a holtaké. Ez annyit jelent, hogy Isten csak az élőkkel törődik, és csak az élőkkel létesít közösséget. A halottak ezzel szemben teljesen kiesnek érdeklődési köréből, róluk nem emlékezik meg többé. Márpedig - ez Jézus érvelésének a lényege, - ha Isten figyelme csak az élőkre irányul, akkor az ósatyáknak is élniük kell, különben Isten nem nevezhetné magát az ő Istenüknek.

Az előbbi megfontolásokat figyelembe véve azt mondhatjuk, hogy Jézus a szadduceusok gondolkodásához igazodva érvelt, s feleletét ezért kellett a kérdést föltevő szadduceusoknak is elfogadniok.

 Kérdés: Mire utal: „Föleszik az özvegyek házát” (Lk 20,47; hasonlóan Mk 12,40)?

Válasz: A mondat azokra a visszaélésekre utal, amelyek által az írástudók, akik jogi szakértőknek számítottak és az özvegyek hivatalos „ügyvédei” voltak, különleges haszonra tettek szert. A törvényes segítségért általában magas fizetséget kértek, vagy pedig a támogatás fejében az özvegyek javain élőködtek. Ilyen jellegű visszaélésekre az egyik zsidó apokrif irat is utal (vö. Mózes Mennybemenetele 7,6).

 Kérdés: Miért írja Szent Lukács evangéliuma, hogy Jézus elfogására „főpapok” is kivonultak (Lk 22,52)?

Válasz: Márk párhuzamos helyén (14,43) azt olvassuk, hogy Jézus elfogatására a főpapok, írástudók és a vének (vagyis a főtanács tagjai) adnak megbízatást egy fegyveres csapatnak. Tehát ők kezdeményezik a letartóztatást, de annak kivitelezésében nem vesznek közvetlenül részt. Lukács viszont úgy mutatja be az elfogatást, mintha annál a nép vezetői is jelen lettek volna. Ebben a módosításban nem történelmi, hanem teológiai tanító szándék vezet. Azt akarja kihangsúlyozni, hogy Jézus igazgaltalan letartóztatásáért a vezetők felelősek. Ezért Jézus szemrehányó szavai is, melyek az elfogáskor elhangzanak (22,52-53), elsősorban nekik szólnak, s csak másodlagosan a fegyveres csapatnak.

Gyürki László

JÉZUS EGY POGÁNY SZENTÉLYBEN GYÓGYÍT

Közel a Szent István kapuhoz és a templomtérhez találhatók Jeruzsálemben a fehér atyák udvarán annak a fürdőtónak a maradványai, romjai, ahol Jézus a 38 év óta beteg embert meggyógyította (Jn 5,1-9). Az ásatások első látásra eléggé áttekinthetetlenek, de tüzetesebb vizsgálat után egyre jobban megvilágítják Jézus csodáját.

A Betezda nevű új negyedben, amely a Templomtól északra terült el, egy völgy húzódott. Ebben a völgyben két medencét alakítottak ki a Templom vízellátására. Ezekről keletre számos barlang található, amelyek egy központi barlang körül fürdés céljára szolgáltak. Szent János evangéliuma utal arra, hogy Jézus idejében ehhez a fürdőhöz gyógyító hagyomány fűződött. Az ásatások során számos tágas építmény és sok pénzlelet került elő, amely mind azt bizonyítja, hogy ezt a helyet sokan látogatták. Az evangélium szerint is sok beteg feküdt ott, s nagy tömeg jött össze. A második zsidó felkelés (Bar Kochba) leverése után a régi épületekre egy gyógyító isten - talán Szerapisz - tiszteletére templom épült. Ebben az időben, amikor Jeruzsálemből Aelia Capitolina néven pogány város lett, nagyon látogatott volt ez a hely. Az előkerült fogadalmi tárgyakból is megállapítható, hogy gyógyító fürdő volt itt a gyógyító istenség tiszteletét ápoló kultusszal.

Amikor a keresztények a legnehezebb idők után nagyobb szabadságot kaptak, nem túrhették a szent városban ezt a pogány szentélyt. A bizánci korban nagy bazilikát emeltek itt az evangéliumi csoda emlékére. Ez volt az ötödik legnagyobb bazilika Jeruzsálemben, amely az 5. század elején épülhetett.

A perzsák 614-ben teljesen lerombolták a templomot, de Modesztusz pátriárka újjáépítette. Szofróniosz pátriárka (634-

638) beszél a „legtisztább Istenanyjának helyreállított templomáról”. Egy hagyomány ugyanis ezen a helyen tisztelte szent Joakim és szent Anna házat és a Boldogságos Szűz születési helyét. Ennek fellelhető történelmi alapja nincs, a hagyomány egyedül a 2. századból származó apokrif „Jakab ősevangélium”-ra támaszkodik.

A perzsák után helyreállított templomot valószínűleg Hakim kalifa (1008-1020) romboltatta le a többi szentföldi templommal együtt, mert a keresztések 1099-ben csak romokat találtak ezen a helyen. Kibontották a medencét, és lépcsőket vágtak hozzá, majd kápolnát építettek föléje. Később férfi kolostort építettek ide és Szent Anna templomát. Ennek altemplomában tisztelik ma Mária születési helyét. Az ásátások során előkerültek az egyes létesítmények maradványai: a Jézus idejéből való gyógyító fürdő, az Aelia Capitolina korában épült kultuszhely, a bizánci templom, a keresztések szentélye, majd a romok fölé épült arab házak.

Az előkerült leletek jól megvilágítják az evangéliumi elbeszélést. Először is megerősítik a hagyományos elhelyezést a »két medence« mellett. De megvilágítják az evangéliumi szöveg történetét és hitelességét is. Szent János evangéliuma egy népi hagyományt iktatott a szövegbe: az itt történő gyógyulásokat „az Úr angyalának” tulajdonították. A víz megmozdulása és az angyal leszállása népi kifejezései a gyógyító istenség közbejöttének. Jézus ezen a helyen gyógyította meg a bénát. Ezek után jobban megértjük az evangéliumi elbeszélés keretét a gyógyító vizeknél.

Két nehézséget azonban meg kell oldani. Az egyik: az »öt csarnok« nem került elő az ásátások során. Nagyon is valószínű, hogy a sok pusztítás során tűntek el, esetleg teljesen elpusztultak. Lehet, hogy nyomai sem maradtak. A másik

probléma: hogyan túrték meg a zsidók a pogány szentélyt a Templom mellett? Erre azt lehet válaszolni, hogy ez a pogány szentély akkor még a városon kívül volt - egy római kaszárnya, az Antónia erőd mellett. Archeológiai bizonyítékunk van arra vonatkozólag, hogy római katonák Kr.u. 135 (Bar Kochba lázadása) előtt is tiszteltek Jeruzsálemben gyógyító isteneket. A zsidók szemében ez nem volt szorosan vett szentély kifejezetten pogány jelleggel. A hivatalos körök gyanakvéssé nyilvánvaló volt ugyan a gyógyító kultuszokkal szemben, de ezek annyira mélyen gyökeresek a keleti ember lelkében, hogy gyökeresen nem lehetett azokat kirtani. Eltúrték ezeket a gyakorlatokat, és igyekeztek ortodox kereteket adni nekik, mint a mi esetünkben: a gyógyítást angyal művelte. Ezenkívül Jeruzsálem lakossága sokkal kevertebb volt, mint sokszor gondoljuk.

A zsidó vallás hivatott tekintélyei örködték ugyan a nép ortodoxiája fölött, de ők maguk is megoszlottak. Az is nyilvánvaló, hogy a farizeusok csak Jeruzsálem pusztulása - Kr.u. 70 - után lettek a zsidó nép egyedüli vezetői. A felsőbb köröket, amint ezt az újabb tanulmányok bizonyítják, jobban átjárta a görög kultúra és gyakorlat, mint eddig gondoltuk. A lakosság nagyobb része a kisemberek közül került ki, akik megvetették a vallási elitet (a maguk részéről azok is lenézték őket, mert nem éltek a Törvény szerint). Az egyszerű nép hozzájuk képest sokkal nagyobb szabadsággal kezelte a mózesi Törvény komplikált előírásait, hiszen ezeket maradéktalanul úgysem tudta megtartani. Így az egyszerű emberek sokkal inkább befolyása alá kerültek az idegen hatásoknak. És azt sem szabad elfelejtenünk, hogy számos pogány kereskedő és katona élt a Heródes korabeli Je-

ruzsálemben. A nagy ünnepekre pedig az egész világról jöttek zarándokok, akik hazájukban szintén nem vonhatták ki magukat teljesen a pogány hatások alól. Ez a tömeg szívesen látogatta a »Juhfürdő« gyógyító vizeit.

Ebben a társadalmi és vallási összefüggésben kapja meg az evangéliumi csoda a maga jelentőségét. Először is aláhúzza Jézus bátorságát, aki szóbaállt a szamariai asszonnyal, a bűnösökkel és a vámosokkal. Jézus most is egy olyan helyen gyógyít, amelynek ortodoxiája nagyon is kétséges. Ezenkívül úgy mutatja be magát, mint egyedül igaz Istent, s ezáltal szembefordul a hamis megváltó istenekkel, akiknek kultusza nagy akadály volt a születő egyház számára. Jézus úgy mutatkozik be, mint egyetlen üdvözítő, egyetlen gyógyító, az élet egyetlen ura.

Végül ebben az összefüggésben még világosabb kapcsolat van a csodaelbeszélés és az utána következő hosszú beszéd között. Nem lehet csak a szombatra összpontosítani. A szemita ember számára a betegség a halál jele. Az illető beteg ember valójában már halott, csupán némi haladékot kapott. Ha Jézus meggyógyítja ezt az embert, csak azért teheti, mert egy az Atyával (19-20.v.): „Amint az Atya halottakat támaszt föl és kelt életre, úgy a Fiú is életre kelti, akit akar.” Ez az élet nemcsak a test élete, sokkal inkább az örök élet: akik hisznek a Fiúban, nem hálnak meg többé, hanem átmennek a halálból az életre (24-30. v.). A beszéd utolsó részében Jézus több tanúbizonyságot is felsorol, amelyekkel megerősíti küldetésének hitelességét. „Maguk a tettek, amelyeket végbeviszek, tanúskodnak rólam, hogy az Atya küldött engem” (36).

„Ti azonban nem akartok hozzám jönni, hogy életetek legyen”(40. v.). Talán az volt a béna bűne, hogy a hamis istenektől várt gyógyulást, és nem bízott az Úrban. Ebben a perspektívában megértjük a keresztség jelentőségét, amelyet ez a szöveg fejtett ki az ősegyházban: a keresztség vize az a víz, amely életet ad.

Jézus kiszorítja a régi pogány isteneket és elfoglalja azok helyét. A keresztény kultusz a régi szentélyekre épül: a Boldogságos Szűz temploma is egy régi gyógyító szentély romjain áll.

Verbényi István**A KERESZTVÍZ MEGÁLDÁSA
HÚSVÉT VIGILIÁJÁN**

Az Egyház húsvéti ünnepléséhez kezdettől fogva szorosan hozzátartozott a keresztség kiszolgáltatása. Ennek alapja szent Pálnál található (Róm 6,3-5), aki keresztségünkről úgy beszél, hogy általa eltemetkeztünk Krisztusban és általa támadtunk az új életre. Ezt a gondolatot, teológiát bőségesen kifejtik és magyarázzák a misztagógikus (keresztség utáni) katekéziseikben Jeruzsálemi szent Cirill (+387), Nazianzoszi szent Gergely (+390) és szent Ambrus (+397). A 2. század írói még nem említik a keresztséggel kapcsolatban a Vörös tengeren való átkelést, de szent Pálra hivatkozva (Ef 5,25-27) a jegyes-ség fürdője az, mely megtisztít és megszentel. A Krisztus oldalából kifolyó vér és víz (Jn 19,34) szimbolizálja a megtisztulás fürdőjét. Elmondhatjuk, hogy a 2. századi katekézis szerint a keresztség „húsvéti szentség”, mivel „Krisztus szenvedésének szentsége”. Húsvéti jellege még jobban kialakul a 4. századra, amikor az egyházatyák már „a húsvéti szentségről” beszélnek. Tertullianus (+220), Nagy szent Vazul (+379) és nyugaton szent Ágoston (+430) képviseli erőteljesen ezt a tanítást. Nem szabad elfeledkezni a legrégebb katekézisek keresztség-vértanúság kapcsolatáról sem, melynek lényeges megfogalmazása lesz a „két keresztség”, a „víz-” és a „vér”-keresztsége (Tertullianus).

A keresztelésre használt víz előzetes megáldása a kezdeti időszakban nem volt. A Tizenkét apostol tanítása c. irat („Didakhé”, 2. sz.) „élő víz” használatáról beszél. A Zsidókhöz írt levél (10,22) „tiszta víz”-en feltételezhetően valamilyen áldást, imát ért. Szent Ambrus Milánóban megszentelte a

Szentírás és liturgia

vizet, de az áldás szövegét nem ismerjük. A 4.-5. századig folyamatosan kialakult a víz megáldásának gyakorlata. Ennek kettős célja volt: a gonosz hatalmának megtörése és a Szentlélek megszentelő erejének kiáradása az újjászületés vizére.

A Sacramentarium Gelasianum (8. sz.) két megszentelő imát közöl: az egyiket Húsvét éjszakáján, a másikat beteg katekumenek megkeresztelésekor használták. Ez az ima az évszázadok folyamán bővült, új elemek kerültek bele (pl. krizma és a keresztelendők olajának beöntése, a húsvéti gyertya bemeztése). III. Pál pápa (1534-49) a perui misszionáriusoknak adott engedélyt egy egész rövid szentelési imádság használatára. A ma használt szöveg fő vonásaiban az 1955-ben megújított nagyheti szertartásokban található.

A ma használatos megáldás bevezetéseként a bibliai eseményeken keresztül magasztalja az üdvösség „csodálatos tetteit”, amelyekben a keresztség által részesülünk. A Lélek már a teremtés kezdetén a vizek felett lebegett, hogy a víznek megszentelő erőt adjon. A vízözön által jelezte, hogy a keresztség véget vet a bűnnek és kezdetét veszi az erényes élet. A Vörös tenger vize a szabadulás jele, és Isten új népének létrejöttét jelzi.

Jézusról, aki a keresztség kegyelmének kezdete és oka, így énekel az Egyház: „Szent Fiadra pedig, amikor a Jordán vízében megkeresztelkedett, leszállott a Szentlélek ereje, majd midőn a kereszten függött, a vérrel együtt oldalából víz fakadt, és feltámadása után tanítványainak parancsba adta: Menjetek az egész világra...”

Mindezek az üdvtörténeti események az első századok keresztelési tanításaiban jelen voltak, amint ezt írásunk elején láthattuk. Előkészítenek bennünket a Szentlélek hívására, hogy a keresztség vize mossa le az ősbűn szennyt és új életre szülessünk általa. Hogy mindazok, akik alászállnak a keresztség vizébe, temetkezzenek el Krisztusban, hogy új életre is támadjanak. Ezt a befejező gondolatot még jobban kiemeli a húsvéti gyertya bemeztése a vízbe.

A keresztség megáldása rövid időn belül végigvezet bennünket az üdvösség történetén, érzékeltetve azt is, hogy milyen nagy ajándékban - az istengyermeki életben - részesültünk. Ennek hálatelt kifejezése az a fohász, melyet válaszként énekel a hívő közösség: „Ti, forrásvizek, áldjátok az Istent, dicsérjétek és magasztaljátok mindörökkön-örökké!”

Mustos Aladárné

AZ UTOLSÓ VACSORA ÉS JÉZUS HALÁLÁNAK IDŐPONTJA

A húsvétnek arámul pászcha, héberül peszah a neve. A kovásztalan kenyér ünnepét az izraeliták a kánaániaktól vették át és összekapcsolták a húsvétal. A Leviták könyve 23,5-8 verseiben ezt olvashatjuk: „Az első hónap 14. napján estefelé van az Úr pászkája, a hónap 15. napján pedig a kovásztalan kenyerek ünnepe az Úr tiszteletére. Hét napon át kovásztalan kenyeret egyetek. Az első napon tartsatok ünnepi összejövotelt és ne végezzetek semmiféle szolgálai munkát. Hét napon át mutassatok be áldozatot az Úrnak. A hetedik nap is a szent összejövotelt napja, ne végezzetek semmiféle szolgálai munkát.”

A zsidó időszámítás a Hold fényváltozásai szerinti, de a Nap keringését is figyelembe vevő lunisolaris időszámítás. Minden hónap első napjának egybe kellett esnie a holdújulással. Hónapjaik tehát felváltva 29 és 30 naposak voltak, mert a csillagászati holdhónap kb 29 és fél nap. Hogy a Hold és a Nap járása közötti eltéréseket kiegyenlítsék, a 'szent év' 12. hónapja, az Adar hónap után minden harmadik évben szökőhónapot vezettek be, ez volt a második Adar hónap.

A zsidó naptár két párhuzamosan futó évet tartalmaz, egyik a szent év, amely tavasszal, Niszán hónappal kezdődik; a másik pedig a polgári év, amely ősszel, Tisri hónappal kezdődik. Így a 'szent év'-ben Niszán hónap elseje volt a holdújulás napja, 15-e pedig a holdtölte; a Pászká ünnepe 14-én este kezdődött. Niszán hónap 13. és 14. napja közé eső éjszakán az egész házat át kellett kutatni, nem maradt-e valahol kovással sült kenyér; a talált maradékot 14-én de 11 óráig lehetett elfogyasztani, délben az összes többit el kellett égetni. Ha Niszán hónap 15-e szombati napra esett, akkor az előtte való pénteki nap készültnap is volt (a szombat előtti nap mindig készültnap). Jézus halálának évében a Pászká ünnepe éppen szombatra esett; Jézus pénteken, a készültnapon halt meg. Az evangéliumokban sok problémát okozott a

szinoptikusok és a János szerinti evangélium eltérése a készületnapot illetően.

A szinoptikusok a »Kováasztalan kenyerek ünnepe« elnevezést használják az utolsó vacsora napjának meghatározására (Mt 26,17; Mk 14,12; Lk 22,7-9). János a vacsora idejével kapcsolatosan csak annyit ír, hogy közel volt már a húsvét ünnepe, de nem határozza meg pontosan a napot. Jézus halálának napját pedig mind János (Jn 19,14; 19,31; 19,42), mind a szinoptikusok (Mt 27,62; Mk 15,42-43; Lk 23,54) készületnapnak nevezik. Jézus szenvedéstörténetének szinoptikus leírásából nyilvánvaló, hogy egyik este volt az utolsó vacsora, a következő nap délutánján pedig Jézus halála. Így a szinoptikusok a húsvét előtti második napot hívják a kováasztalan kenyér napjának, ez csütörtök, Niszán hónap 13-a; a pénteket pedig készületnapnak, ez Niszán hónap 14-e.

Ez az eltérés minden valószínűség szerint időszámításbeli különbségből ered. Mlle Jaubert francia kutatónő kutatásai alapján nagykeddre teszi az utolsó vacsorát, minthogy előtte már ismeretessé váltak a kumráni kutatások, és napfényre került a kumráni időszámítás. Jaubert a zsidó ünnepek különböző naptárszámításainak alapos ismerője ezek alapján állítja tételét. A Szent István Társulat 1973. évi kiadású Bibliája is nagykeddre teszi az utolsó vacsora idejét.

A mi időszámításunk szerint melyik napra esett Jézus halála? A négy evangélista állítása egybehangzó: Jézus pénteki napon halt meg, és ez a péntek a zsidók Húsvétja előtti nap volt. Lukács szerint a Keresztelő Tibériusz császár uralkodásának 15. évben lépett föl, ez az évszám a Kr.e. 27-28.év. Kr. u. 28. májusában kezdett Jézus tanítani. Azt kell megnéznünk, hogy a 28. év után melyik évben esett szombatra a zsidók Húsvétja. Két ilyen év van, a Kr.u. 30. április 8-a és a Kr.u. 33. április 4-e. A Kr.u.33 évet nem vehetjük számításba, hiszen ez az év Jézus fellépése után az ötödik év volt, ilyen hosszú ideig nem tartott működése. Marad a Kr.u. 30. ápr.8.

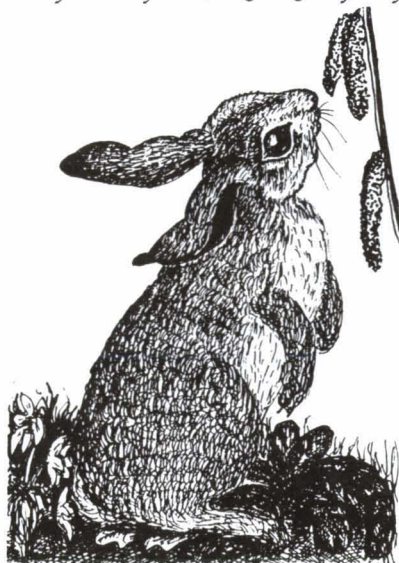
Jézus egy nappal ezelőtt, tehát Kr.u. 30. ápr. 7-én halt meg. Mint-hogy Jézus i.e. 7-ben született, így ekkor $6+30=36$ éves volt. (A nulladik évet ugyanis kimaradt időszámításunkból).

Gyerekszáj az Istenről és a világról

David Heller, neves amerikai gyermek-pszichológus könyve német fordításban 1991-ben jelent meg ("Sag mal, lieber Gott..." Kinderbriefe an den Himmel, Goldmann Verlag), amelyben érdekes képet fest a gyermeki lélek Isten- és világszemléletéről. Ebből adunk közre néhányat.

Kedves Istenem! Azt hiszem, Jézus a barátom. Úgy tudom, neked is ó a barátod, tehát barátok vagyunk mindkét is. Engedd meg, hogy egyszer együtt játszassunk. Akkor mindenki elhozhatná a játékát és meglátnánk, kinek van több. Szeretettel: LÒRI (7 éves)

Istenem, ha legközelebb vízözönt bocsájtasz a földre, kérlek telefonálj

előtte. Tudod, én mindig jó voltam Várva válasza: TED (12 éves)

Mondd, óriáskomputerrel vagy az ujjaddal számolod az embereket itt a földön? Üdvözlettel: VILMOS (6 éves)

Kedves Istenem! Miért csak oly későn talátlad fel az autót? Különbben a zsidók gyorsabban is elhagyhatták volna Egyiptomot, és Dávid is könnyebben kicselezhetette volna Góliátot. Barátnőd: TERÉZ (9 éves)

Istenem! Miért voltál annyira szigorú Jézussal? Az én papám is szigorú, tudom, milyen az. Nem lehetnétek egy kicsit kedvesebbek? MÁRK (11 éves)

Ha van egy kis időd, figyelj rám egy kicsit, Istenem. Szeretnék mondani neked valamit. Először is nagyon szépen köszönöm a bicajt, amit Karácsonyra kaptam. Másodszor is köszöni a sok hivat a télen. Harmadszor pedig: nem tudnál egy kicsit több szünetet adni? Szia! ANGÉLA (9 éves)

Kedves Istenem! Jézus atyja! Milyen érzés a világ legszuperebb papájának lenni? Biztos nagyon sok ajándékot kaphatsz a papák napján. Szeretettel: BRUCE (10 éves)

Az iskolában tanultam, hogy Te a hernyót is pillangóvá tudod változtatni. Ha ilyen ügyes vagy, nem tudnál a

nővéremnek segíteni? Olyan csúnya! De nehogy szój a szüleimnek, hogy írtam Neked! Üdv! GERGŐ (11 éves)

Kedves Istenem! Az emberek mindig csak a pénzről beszélnek. Különösen a TV-ben. Adj nekik kevesebbet, hogy ne legyen olyan fontos nekik. De el ne áruld, hogy én mondtam. ZSU-

ZSI (7 éves)

Mondd Istenem, a Te gyerekeid is a „Tom és Jerry”-t nézik vasárnaponként? Vagy ministrálniuk kell a misédén? Barátod: TED (7 éves)

Mondd Istenem, Te mennyit keresel? A papám azt mondja, a kettős csatorna riportere többet keres, mint Te. Miért nem kapsz fizetésemelést? Szólni fogok az érdeklődésben: JAKSI (11 éves)

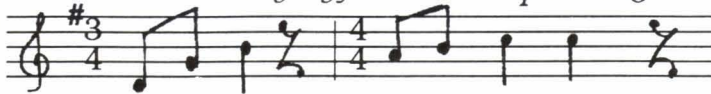
Mondd Istenem, miért kell a lányokat mindig előre engedni? Bezzeg nem tolazkodtak akkor, amikor Rómában a

keresztényeket az oroszlanok elé vetették. Üdvözöl: KARCSI (10 éves)

Kedves Istenem! Az én apukám és anyukám elváltak. Már három éve. Előfordul az ilyesmi. De miért pont velünk? Úgy szeretném, ha újra együtt élhetnénk! Te talán el tudnád intézni, hogy legalább hétvégeken szeressék egymást. Kérlek, segíts! ISTVÁN (11 éves)

Mondd, Istenem, neked kiférezni kell imádkoznod? Ha senkiférez, nem tudnád elintézni, hogy nekem se kelljen? JAKAB (9 éves)

Vágvölgyi Éva: Ünnepi ének

É- le- tünk legyen ün- nep!

Min- den nap új kezdet- té vál- jon!

Minden percünk há- la- dal- lá vál- jon,

É- le- tünk le- gyen ün- nep!

Társulatunk életéből

A Szent Jeromos Bibliatársulat ügyvezető elnöke januárban részt vett a világszövetség Középeurópai Régiója **központi bizottságának ülésén**, ahol a Régió Klosterneuburg-i irodájának fenntartásáról és személyi állományáról hoztak határozatokat. - A Középeurópai Régió ezen irodája febr. 26-28 között külföldi szakemberek vezetésével **német nyelvű szemináriumot** tartott Leányfalun több mint húsz tagtársunk számára, hogy felkészítse őket bibliaóra vezetők-képzésére. - Közülük heten márc. 19-21 között Tahiban megtartottuk első **bibliaóra vezetőképzőnk**et 30 fő részvételével (ötten Erdélyből jöttek). A megnyitó előadást Balás Béla püspök, Társulatunk elnöke tartotta. - A következő vezetőképző **Leányfalun** lesz **november 5-7** között, 50 résztvevő számára. Jelentkezéseket továbbra is elfogadunk, de már csak egy következő alkalomra (1994. tavaszán), mert a novemberi időpontra már nincs több szabad hely. - „**Élő Ige**” címmel meghirdetett **Bibliaiskolánk** olyan nagy érdeklődéssel találkozott, hogy az első alkalmak után a résztvevőket két csoportra kellett osztani (minden hónap első ill. második hétfőjén a Bibliaközpontban).

A Központunkban kapható hasznos biblikus kiadványok árusítása, terjesztése mellett megkezdtük az ún. **tudományos bibliakiadások** (héber, görög, latin) forgalmazását, valamint szentírásokat több tucat **élő nyelven** (ld. Ajánlatunkat). Ezt az új, rendkívüli lehetőséget Tagjaink és Olvasóink szíves figyelmébe ajánljuk.

Egyházmegyei koordinátoraink sora teljessé vált, miután győri egyházmegyei koordinátorunk elnyerte működéséhez Pápai püspök atya jóváhagyását. Az **új koordinátor** neve és címe: Wolf Pál Péter segédlelkész, 9024 Győr Szentlélek tér 1. - Koordinátoraink a különböző egyházmegyékben eredményes munkát végeznek. **Pécsett** márc. 5-én **jótekonysági hangversenyt rendeztek** *Mayer Mihály megyéspüspök* úr és *Andráshfalvy Bertalan miniszter* úr *védnöksége* alatt. A kezdeményezés szemmel láthatóan ugyanolyan sikeres volt, mint elmúlt év szeptemberében a Zeneakadémiai hangverseny. - Több egyházmegyében megtartották az **egyházmegyei csoport alakuló ülését**: *Pécs* után *Szombathelyen* és *Zalaegerszegen* [Szombathely], *Érdligeten* [Fehérvár] és

Szerencsen [Eger]. Az alakuló ülésen részt vettek a budapesti központ munkatársai is. Az egyházmegyei csoportok negyedévenként, esetleg havonta tartanak összejevetelt, ahol egymást megismerhetik, tájékoztatást kapnak a Társulat híreiről, és biblikus előadásokat hallgatnak meg.

Húsvétra kiadtuk a [hallássérülteket gondozó] Effeta Alapítvány két kötet **képes Bibliai olvasókönyvét**. Reméljük, sok gyermek örömmel forgatja majd kiadványunkat. Május végéig megjelenik a Stuttgarteri Kiskommentár első kötete, a Máté evangélium magyarázata, melyet évente 2-4 további kötet fog követni. Ebben az évben kiadjuk Mócsy Imre *Mi a Biblia?* c. írását is.

Programjaink:

Élő Ige Bibliaiskola - minden hónap első és második hétfőjén 5-7-ig a Bibliaközpontban

Biblióra-vezetőképző - Leányfalu, 1993. nov. 5-7-ig
(jelentkezni a következőre lehet: 1994. tavaszán)

Jeromos esték - a hónap második szerdáján, este 18-20-ig:
április 14, szerda: A próféták üzenete (*Kerényi Lajos*)
május 12, szerda: Szekták és Biblia (*Nobilis Márió*)
június 9, szerda: Az angyalokról

Tagságunk egy kis csoportja minden második héten [az év páros péntekéin du. 5-6-ig a Bibliaközpontban] **imaórát tart**, hogy Isten áldását kiesdje munkánkhoz, és imába foglalja minden egyes társulati Tagunk, Jótevőnk és Olvasónk személyes problémáit, gondjait. Kérjük, a távolból is kapcsolódjanak be ebbe a közös imába. - A közös ima erejét Társulatunk életében kézzelfoghatóan tapasztaljuk. Az alakulás óta eltelt idő alatt óvatos reményeinket messze túlhaladva sok segítséget kaptunk, és sok mindent tehattünk a Szentírás-központú keresztény élet terjedése, fejlődése érdekében.

Az a támogató együttműködés, amely megnyilvánul Társulatunk tagjai és fűzetünk Olvasói részéről levelek, javaslatok, kritikák, kétkezi segítség, ima, tagdíj, adomány és még sok más formában - igen nagy örömmel tölt el, és ezúton is szeretném mindezt a magam és mindannyiunk nevében szívből megköszönni! - A Szerkesztőség és a Bibliaközpont munkatársai nevében:

Minden Olvasónknak áldott Húsvétot kíván

Tarjányi Béla

KÖNYVAJÁNLAT

Néhány újabb kiadványra szeretnénk fölhívni olvasóink figyelmét:

- ❑ **SZENTÍRÁS eredeti nyelven:** BIBLIA HEBRAICA STUTTGARTENSIA (héber nyelvű Ószövetség) (Deutsche Bibelgesellschaft, 1990) Ára: 3.000,-Ft
- ❑ SZEPTUAGINTA (görög nyelvű Ószövetség) (DBG, 1979) Ára: 2.800,- Ft
- ❑ Lisowsky: KONKORDANZ ZUM HEBRÄISCHEN ALTEN TESTAMENT (héber konkordancia) (DBG, '92) Ára: 3.900,-
- ❑ NOVUM TESTAMENTUM GRAECE ET LATINE (görög-latin Újszövetség) (DBG, 1991) Ára: 2.000,-Ft
- ❑ DAS NEUE TESTAMENT GRIECHISCH UND DEUTSCH (görög-német Újszövetség) (DBG, 1984) Ára: 2.000,-Ft
- ❑ GREEK-ENGLISH NEW TESTAMENT (görög-angol Újszövetség) (DBG, 1986) Ára: 2.000,-Ft
- ❑ Schmoller: HANDKONKORDANZ ZUM GRIECHISCHEN NEUEN TESTAMENT (görög nyelvű konkordancia) (DBG, 1989) Ára: 1.500,-Ft
- ❑ Aland: SYNOPSIS QUATTUOR EVANGELIORUM (4 evangélium szinopszisa görögül) (DBG, 1990) Ára: 3.500,-Ft
- ❑ R.Weber OSB (kiadó): VULGATA (latin Ó- és Újszövetség) (DBG, 1983) Ára: 3.900,-Ft
- ❑ **BIBLIÁK mai, élő nyelveken:** cseh (850,-); eszperantó (1.200,-); észt (1.000,-); francia (1.600,-); lengyel (800,-); német (700,-); olasz (1.200,-); orosz ((850,-); szerb (700,-); szlovák (850,-); ukrán (850,-)

- ÚJSZÖVETSÉG** mai, élő nyelveken: angol (600,-); arab (450,-); bolgár (500,-); eszperantó (650,-); finn (1.500,-); francia (1.000,-); újhéber (700,-); horvát (450,-); japán (650,- csak evangéliumok: 150,-); kínai (550,-); német (500); olasz (650,-); orosz (500,-); román (500,-); spanyol (500,-)
 - BIBLIA SZÁMÍTÓGÉPEN** (Károli fordítás, 5 db floppy lemezen vagy 1 db CD-ROM lemezen, arcAnum Bt.,1991.) Ára: 12.500,-Ft
 - KÉZIKÖNYV A BIBLIÁHOZ** (Lilliput Kft., 1992) 1.600,-Ft
 - Tarjányi Béla: RÖVID HÉBER NYELVTAN (Bp.,1989.) Ára: 75,-Ft
 - Szabó Mária: BEVEZETÉS A BIBLIAI HÉBER NYELVBE (nyelvtankönyv) (Szeged,1991.) Ára: 250,-Ft
 - Tarjányi Béla: AZ ÚJSZÖVETSÉG GÖRÖG NYELVE (Bp.,1988) Ára: 220,-Ft
 - Rózsa Huba: ÓSZÖVETSÉGI BEVEZETŐ (Bp.,1991.) Ára: 230,-Ft
 - Rózsa Huba: ÓSZÖVETSÉGI EGZEGÉZIS [Pátriárkák, történetírás, prófétizmus] (Bp.,1992.) Ára: 180,-Ft
 - Barsi Balázs: A MEGKÍSÉRTÉS MISZTÉRIUMA Mk 1,12-13 (Márton Áron Kiadó, 1992) Ára: 160,-Ft
 - Carlo M. Martini: TEGYÉTEK, AMIT Ő MOND (Élet az evangélium öröméből) (Márton Áron Kiadó, 1991) Ára: 130,-Ft
 - Jagersma: IZRÁEL TÖRTÉNETE 1-2. köt. (1. Az ószövetségi korban, 2. Nagy Sándortól Bar Kochbáig) (Bp. 1991). A két kötet ára: 480,-Ft
 - Naftali Kraus: ŐSI FORRÁS 2. A PRÓFÉTÁK NÉPE (A háftárak könyve - a próféták zsidó magyarázata) (ZSINOK, 1992) Ára: 215,-Ft
 - Vágvolgyi Éva: **AZ ARANYVIRÁG** (Szent Jeromos Bibliatársulat, 1992) Ára: 145,-Ft
-
-

Isten Szava

40 Ft

Éves hozzájárulás: 160 Ft (+ postaköltség)

*Jézus
te áttöröd
a falakat
melyeket mi
vagy mások
építünk
az előítélet falát
a visszautasítás falát
a falakat, melyek
önmagunkba zárnak
és haladsz a bensőnk felé
hogy megszabadíts minket
a gonosztól
nem emberi erővel
hanem isteni szeretettel.*

Ludwig Trojan

örökre megmarad
